

Beldurraren harana

ARTHUR CONAN DOYLE

BOOKTEGI

Euskal literatura denon eskura

booktegi.eus

ARTHUR CONAN DOYLE

Beldurraren harana

itzulpena:

Amets Ilarduya Portillo

zuzenketa:

Uxue Lekanda Diego

maketazioa:

Peio Vila Parada

I. KAPITULUA - Oharra

“Uste dut...” esan nuen nik.

“Hala beharko zenuke” eten zidan Sherlock Holmesek, gogaituta.

Nire burua hilkorrik jasankorrenetakotzat dut; baina aitortu behar dut etenaldi hark gogaitu egin ninduela.

“Benetan, Holmes” esan nion zorrotz, “gogaikarri samarra zara batzuetan”.

Bere pentsamenduetan gehiegi murgilduta zegoen nire kexari berehalako erantzuna emateko. Eskuan berमतuta zegoen, gosaria ukitu gabe zuela aurrean, eta gutun-azaletik atera berri zuen paper-zatiari begira zegoen tinko. Ondoren, gutun-azala bera hartu, argitara jaso eta arretaz aztertu zituen kanpoaldea nahiz hegala.

“ Porlocken idazkera da” esan zuen pentsati. Zalantza gutxi dut Porlocken idazkera denik, aurretik bitan besterik ikusi ez badut ere. Goiko apaindura berezi hori duen "e" grekoa oso bereizgarria da. Baina Porlock bada, orduan garrantzi handiko zerbait izan behar du.

Berekiko ari zen hizketan, niri baino gehiago; baina, nire sumindura hitz haiek piztutako interespean desagertu zen.

“Nor da, bada, Porlock hori?” galdetu nion.

“Porlock, Watson, ezizena baino ez da, identifikazio-marka soil bat; baina horren atzean nortasun iheskor eta aldakorra ezkututzen da. Aurreko gutun batean, izen hori berea ez zela aitortu zidan argi, eta hiri handi honetako milioika lagunen artean erronka egin zidan ea inoiz aurkituko ote nuen. Porlock garrantzitsua da, ez beragatik, harremanetan dagoen gizon handiarengatik baizik. Irudika ezazu marrazoaren ondoko gida-arraina, edo lehoiaren ondoko txakala; hots, izaki beldurgarri baten konpainian dagoen edozein izaki hutsal. Eta ez beldurgarria bakarrik, Watson, baita maltzurra ere, mailarik gorenean maltzurra. Horregatik sartzen da nire jardun-eremuan. Entzun al didazu inoiz Moriarty irakasleari buruz hitz egiten?”

“Kriminal zientifiko ospetsua, gaizkileen artean bezain ospetsua...”

“Gorritu egin nauzu, Watson!” marmar egin zuen Holmesek, apalki. “...pizti hori jendearentzat ezezaguna dela esatera nindoan.”

“Ziri ederra! Benetan ederra!” egin zuen oihu Holmesek . Ezusteko umore-kutsu bat garatzen ari zara, Watson, eta horren aurrean neurriak hartzen ikasi beharko dut. Baina Moriartyri kriminal deituz, legearen aurrean difamazioa egiten ari zara... eta horixe da, hain zuzen, kontu honen mirari eta loria! Garai guztietako azpijokorik handiena, deabrukeria

ororen antolatzailea, azpimundua gidatzen duen burmuina; nazioen patua bideratu edo suntsitu zezakeen burmuina... horixe da gizona!

Baina susmo orokorretatik hain urrun dago, kritika ororen aurrean hain immune, eta hain da miresgarria bere kudeaketan eta bere burua ezkutatzeko eran, non, zuk esandako hitz horiengatik berengatik, epaimahai baten aurrera eraman zaitzakeen eta zure urteko pentsioarekin atera litekeen handik, bere zauritutako ospearen ordainetan. Ez al da bera *Asteroiden baten dinamika* liburu ospetsuaren egilea? Matematika hutsaren gailur hain bakartuetaraino igotzen den liburua, non esaten baita prentsa zientifikoan ez dela izan hura kritikatzeko gai den inor. Hau al da iraintzeko moduko gizona? Medikua ahozikin eta irakaslea iraindua: horiexek lirateke zuen rolak! Hori jenio-lana da, Watson. Baina gizon apalagoek bakean uzten banaute, gure eguna iritsiko da ziurrenik.

“Han egotea opa dut!” oihukatu nuen zintzoki. “Baina Porlock gizon horretaz ari zinen.”

Ah, bai... Porlock deituriko hori katearen maila bat da, lotura nagusitik hurbil samar dagoena. Porlock ez da maila guztiz sendoa, gure artean esanda. Kate horretako akats bakarra da, nik egiaztatu ahal izan dudak neurrian.”

“Baina katea ez da bere mailarik ahulena baino sendoagoa.”

“Horixe da koxka, Watson adiskidea! Horregatik du Porlockek berebiziko garrantzia. Zuzentasunerako oinarrizko joera batzuek bultzatuta, eta bide bihurrietatik noizean behin bidali diodan hamar kiloko noizbehinkako bidalketek adoretuta, behin edo bitan baliagarria izan zaidan informazioa eman dit aurretik; balio handienekoa, hain zuzen ere: krimena mendekatu orde, aurre hartu eta ekiditen duena. Ez dut zalantzarik, gakoa bagenu, mezu hau nik adierazitako motakoa dela ikusiko genukeela.”

Holmesek, berriz ere, erabili gabeko plateraren gainean berdindu zuen papera. Zutitu, haren gainera makurtu, eta idazkun bitxiari begira geratu nintzen; honela zioen:

“Zer deritzozu, Holmes?”

“Ikusten denez, isilpeko informazioa transmititzeko saialdi bat da.”

“Baina zertarako balio du gako gabeko mezu batek gakorik gabe?”

“Kasu honetan, ezertarako ez.”

“Zergatik diozu «kasu honetan»?”

“Gako asko egunkarietako iragarki zoroak bezain erraz irakurtzen ditudalako; halako

tresna baldarrek adimena entretenitzen dute nekatu gabe. Baina hau ezberdina da. Liburu baten orrialdeko hitzen erreferentzia argia da. Zein orrialde eta zein liburu den jakin arte, ezinduta nago.”

“Baina zergatik «Douglas» eta «Birlstone»?”

“Argi dago: hitz horiek ez zeudelako kasuan kasuko orrialdean.”

“Orduan, zergatik ez du liburua adierazi?”

“Zure zorrotasun berezko horrek, Watson adiskidea, zure lagunen gozamenerako den sena horrek, ziurrenik gakoa eta mezua gutun-azal berean sartzetik galaraziko zizun. Bidea galduko balitz, galduta leudeke. Horrela, ordea, biek egin behar dute huts kalteren bat gertatu baino lehen. Bigarren posta berandututa dator, eta harritu egingo ninduke azalpen-gutun gehiagorik ekarriko ez baligu, edo, seguruenik, zifra horiek aipatzen duten liburua bera ekarriko ez baligu.”

Holmesen aurreikuspena minutu gutxira bete zen Billy morroia agertu zenean, zain geunden gutunarekin.

“Idazkera bera” esan zuen Holmesek gutun-azala irekitzen zuen bitartean, “eta sinatuta eta guzti!” gaineratu zuen poz-itxuraz gutuna zabaltzean. “Tira, Watson, aurrera goaz.”

Hala ere, kopeta ilundu zitzaion edukia gaineratik irakurri zuenean.

“Ene bada, hau desengainua! Beldur naiz, Watson, gure itxaropen guztiak ezerezean geratuko ote diren. Espero dut Porlock gizajoari ezer txarrik ez gertatzea.”

“«Holmes jauna” dio: “Ez dut gai honekin gehiago jarraituko. Arriskutsuegia da; bera nitaz susmatzen hasi da. Sumatzen diot susmoa duela.” Bat-batean etorri zait, nik gutun-azal hau helbideratua nuela gakoa bidaltzeko asmoz. Estaltzea lortu dut. Ikusi izan balu, gaizki bukatu nukeen. Baina susmoa irakurri diot begietan. Mesedez, erre gako bidezko mezua, orain ez baitizu ezertarako balio. Fred Porlock».

Holmes bolada batez egon zen eserita, gutuna hatz artean bihurtzen eta sua kopeta ilun begiratzen zuela.

“Azken finean” esan zuen azkenean, “baliteke ezer ez izatea. Bere kontzientzia errudunaren kontua izan liteke. Bere burua traidoretzat duenez, baliteke akusazioa bestearen begietan irakurri izana.”

“Beste hori Moriarty irakaslea dela suposatzen dut, ezta?”

“Hura bera! Talde horretako edozeinek «Bera» aipatzen duenean, badakizu nori

buruz ari diren. Guztientzat bada «Bera» nagusi bat.”

“Baina, zer egin dezake hark?”

“Tira! Hori galdera potoloa da. Europako burmuin argienetako bat aurrean duzunean, eta iluntasunaren botere guztiak haren bizkarrean, aukerak amaigabeak dira. Nolanahi ere, Porlock laguna zeharo beldurtuta dagoela bistan da; alderatu, mesedez, oharreko idazkera eta gutun-azalekoa; azken hori, berak dioenez, bisita zoritxarrak hori baino lehenago idatzi zuen. Bata garbia eta irmoa da. Bestea, berriz, ia irakurtezina.”

“Zergatik idatzi du, ordea? Zergatik ez du, besterik gabe, bertan behera utzi?”

“Kasu horretan, nik haren inguruko ikerketaren bat egingo nuen beldur zelako, eta horrek arazoak ekar diezazkiokeelako, ziurrenik.”

Zalantzarik gabe esan nuen nik. “Jakina. Jatorrizko mezu zifratua hartu eta kopeta ilun nengoen hari begira”. Ikaragarria da pentsatzea sekretu garrantzitsu bat egon daitekeela paper-zati honetan eta giza indarrak ez direla gai horretan barneratzeko.

Sherlock Holmesek alde batera bultzatu zuen ukitu gabeko gosaria, eta gogoeta sakonenen lagun zuen pipa nazkagarri hura piztu zuen.

“Batek daki!” esan zuen, atzerantz jarrita sabaia begiratzen zuela”. Baliteke zure adimen makiavelikoari zenbait puntu ihes egin izana. Azter dezagun arazoa arrazoi hutsaren argitan. Gizon honen erreferentzia liburu bat da. Hori da gure abiaburua.”

“Samar lausoa, egia esan.”

“Ikus dezagun orduan ea zehaztea lortzen dugun. Burua horretan jartzen dudan heinean, badirudi ez dela hain ulertezina. Zer zantzu dugu liburu horri buruz?”

“Bat ere ez.”

“Tira, tira, ziurrenik ez da horrenbesterako. Mezu zifratua 534 zenbaki handi batekin hasten da, ezta? Lan-hipotesi gisa har dezakegu 534 dela gakoak aipatzen duen orrialde zehatza. Beraz, gure liburua liburu handia bihurtu da dagoeneko; zerbait irabazi dugu orduan. Zer beste zantzu dugu liburu lodi horren izaerari buruz? Hurrengo ikurra C2 da. Zer deritzozu horri, Watson?”

“Bigarren kapitulua, zalantzarik gabe.”

“Nekez, Watson. Ziur nago nirekin ados egongo zarela orrialdea emanda badago, kapitulu-zenbakiak ez duela garrantzirik. Baita 534. orrialdean oraindik bigarren kapituluan bagabiltza, lehenengoaren luzera jasanezina izango litzatekeela ere.”

“Zutabea!” egin nuen oihu.

“Bikain, Watson. Distiratsu zaude gaur goizean. Zutabea ez bada, oso oker nabil. Beraz, orain ikusten duzunez, bi zutabetan inprimatutako liburu lodi bat irudikatzen hasi gara, zutabe bakoitza luzera handikoa, dokumentuan hitzetako batek berrehun eta laurogeita hamahirugarren zenbakia baitu. Iritsi al gara arrazoiak eman dezakeenaren mugaraino?”

“Beldur naiz baietz.”

“Zure buruari kalte egiten diozu hori esanda. Distira bat gehiago, Watson adiskidea; beste ideia bat! Bolumena ohiz kanpokoan izan balitz, bidali egingo zidan. Horren ordean, bere asmoak zapuztu aurretik, gakoa gutun-azal honetan bidaltzeko asmoa zuen. Hala dio bere oharrean. Horrek adierazten du, dirudienez, liburu hori nik neuk aurkitzeko zailtasunik izango ez nuela uste zuela. Berak bazuen, eta nik ere izango nuela pentsatu zuen. Laburbilduz, Watson, oso liburu arrunta da.”

“Esaten duzunak zentzuzkoa dirudi, benetan.”

“Beraz, gure bilaketa-eremua bi zutabetan inprimatutako eta erabilera arrunteko liburu lodi batera mugatu dugu”.

“Biblia!” oihukatu nuen garaile.

“Ongi, Watson, ongi! Baina, esaten uzten badidazu, ez nahikoa ona!” Neure buruarentzat konplimendua onartuko banu ere, nekez izendatuko nuke Moriartyren kide baten ukondoan egoteko aukera gutxiago duen libururik. Gainera, Eskritura Santuen edizioak hain dira ugariak, ezen berak nekez pentsatuko baitzuen bi kopiak orrialdekatze bera izango zutenik. Hau, argi dagoenez, liburu estandarizatu bat da. Berak badaki ziur bere 534. orrialdea nire 534. orrialdearekin bat etorriko dela zehazki.

“Baina oso liburu gutxi beteko lukete baldintza hori”.

“Hantxe dago, bada, gure salbazioa. Gure bilaketa edonork izan dezakeen liburu estandarizatueta mugatu da.”

“*Bradshaw!*”

“Zailtasunak daude, Watson. *Bradshaw*-ren lexikoa urduria eta laburra da, baina mugatua. Hitzen hautaketa ez litzateke oso egokia izango mezu orokorrak bidaltzeko. *Bradshaw* baztertuko dugu. Hiztegia ere, beldur naiz, onartezina dela arrazoi beragatik. Zer geratzen zaigu orduan?”

“Almanaka bat!”

“Bikain, Watson! Oso oker nengoke asmatu ez baduzu. Almanaka bat! Azter ditzagun *Whitaker-en Almanakaren* aldeko arrazoiak. Erabilera arruntrekoa da. Beharrezko orrialde kopurua du. Zutabe bikoitzean dago. Hasierako hiztegian uzkurra bada ere, gogoratzen dudanez, nahiko berritsu bihurtzen da amaiera aldera.” Liburua hartu zuen mahaitik. “Hemen dago 534. orrialdea, bigarren zutabea; testu-bloke sendo bat, ikusten dudanez, India Britainiarreko merkataritza eta baliabideei buruzkoa. Idatzi hitzak, Watson! Hamahirugarrena «Mahratta» da. Ez da, beldur naiz, hasiera oso itxaropentsua. Ehun eta hogeita zazpigarrena «Gobernua» da; horrek behintzat badu zentzua, nahiz eta guretzat eta Moriarty irakaslearentzat garrantzi handirik ez izan. Dezagun saiatu berriro. Zer egiten du Mahratta gobernuak? Ai! Hurrengo hitza «zerri-zurda» da. Akabo gureak, Watson adiskide! Bukatu da!”

Txantxetan ari zen, baina haren bekain mardulen dardarak bere etsipena eta sumindura adierazten zituen. Ezinean eta goibel nengoen eserita, suari begira. Holmesen bat-bateko oihu batek hautsi zuen isiltasun luzea; armairu batera joan eta bertatik irten zen azal horiko bigarren liburuki bat eskuan zuela.

“Watson, gehiegi eguneratuta egotearen prezioa ordaintzen ari gara!” egin zuen oihu. “Gure garaiari aurre hartu diogu, eta ohiko zigorrak pairatzen ditugu. Urtarrilaren zazpia izanik, ondo egin dugu almanaka berria erosten. Baina litekeena da Porlockek bere mezua zaharretik atera izana. Zalantzarik gabe, hala esango zigun bere azalpen-gutuna idatzi izan balu. Ikus dezagun orain zer gordetzen digun 534. orrialdeak. Hamahirugarren hitza «Han» da; askoz ere itxaropentsuagoa. Ehun eta hogeita zazpigarrena «dago»... «Han dago»... “Holmesen begiak dirdirka zeuden zirraraz, eta haren hatz mehe eta urduriak dardarka ari ziren hitzak zenbatzen zituen...” «arriskua». Kar, kar! Bikain! Idatzi hori, Watson. «Han dago arriskua... etor... daiteke... laster... oso... bat». Gero izena dugu “«Douglas»... «aberats»... «landa»... «orain»... «Birlstone-Etxean»... «Birlstone»... «konfiantza»... «estutzen». Hor duzu, Watson! Zer deritzozu arrazoi hutsari eta haren fruituari? Frutadendariak erramu-koroaren bat balu, Billy bidaliko nuke haren bila.”

Zirrara batean nengoen belaun gainean nuen paper-orrian zirriboratu nuen mezu bitxiari begira, hark desifratu ahala.

“Zinez modu bitxi eta nahasia bere asmoa adierazteko!” esan nuen nik.

“Alderantziz, bikain egin du” esan zuen Holmesek. “Zutabe bakar batean zure asmoa adierazteko hitzak bilatzen ari zarenean, ezin duzu espero nahi duzun guztia aurkitzea. Hartzailaren adimenaren esku utzi behar duzu zerbait. Esanahia guztiz argia da. Deabrukeriaren bat prestatu dute Douglas baten aurka” noranahi dela ere, “esan bezala landako gizon aberatsa bera. Ziur dago” «konfiantza» erabili

du «konfiantzaz» edo «ziur» esateko zuen hurbilenekoa zelako” kontua premiazkoa dela. Horra gure emaitza; eta azterketa-lan polita eta txukuna izan da, benetan!

Holmesek artista egiazkoaren poztasun inbertsonala sentitzen zuen bere lan onen aurrean, baita goibeldu ere bere asmoen mailara iristen ez zenean. Oraindik barre-marmarrean ari zen bere arrakastagatik, Billyk atea zabaldu eta Scotland Yardeko MacDonald inspektorea gelara sartu zenean.

80ko hamarkadaren amaierako lehen urteak ziren haiak, Alec MacDonaldek orain duen nazioarteko ospe horretatik urrun zegoenean. Detektibe-taldeko kide gaztea zen, baina konfiantzazkoa, eta izena emana zuen agindutako hainbat kasutan. Haren irudi altu eta hezurtsuak ezohiko indar fisikoa iragartzen zuen; haren krania handiak eta begi sakon eta dirdiratsuek, berriz, bekain lodien atzetik begiratzen zuen adimen zorrotza adierazten zuten. Gizon isila eta zehatza zen, izaera gogorrekoa eta Aberdeengo azentu latza zuena.

Jadanik bitan lagundu zion Holmesek bere karreran arrakasta lortzen, bere sari bakarra arazoaren poz intelektuala izanik. Hori dela eta, eskoziarrak bere lankide amateurrarenganako zuen estimu eta errespetua sakonak ziren, eta argi erakusten zuen Holmesen aholkua zintzotasun osoz eskatzen zuen bakoitzean. Erdi-mailakoak ez du bere burua baino goragokorik ezagutzen; talentuak, ordea, berehala antzematen du jenioa, eta MacDonaldek bazuen bere lanbiderako talentu nahikoa ohartzeko ez zegoela inolako umiliaziorik bere dohain eta esperientziagatik European parekorik ez zuen baten laguntza bilatzean. Holmes ez zen lagunkoia, baina eskoziar handia onartzen zuen, eta irribarre egin zuen hura ikustean.

“Goiztiar dabil, Mac jauna” esan zuen. “Zorte on harrapatu nahi duzun harrarekin. Beldur naiz horrek zerbait txarra gertatzen ari dela esan nahi ote duen.”

“«Beldur» ordeaz «espero» esango bazenu, egiatik hurbilago egongo zinatekeela uste dut, Holmes jauna” erantzun zuen inspektoreak, irribarre jakitun batez. “Tira, agian trago txiki batek goiz hotz honi aurre egiten lagunduko lidake.”

“Ez, ez dut erreko, eskerrik asko. Bidean aurrera jarraitu beharko dut; izan ere, kasu baten lehen orduak baliotsuenak dira, inork ez daki hori zuk zeuk baino hobeto. Baina, baina”

Ikuskatzailea bat-batean gelditu zen, eta harridura osoz begira geratu zen mahai gaineko paper bati. Mezu enigmatikoa idatzi nuen orria zen hura.

“Douglas!” totalkatu zuen. “Birstone! Zer da hau, Holmes jauna? Gizona, sorginkeria dirudi! Non demontre lortu dituzu izen horiek?”

“Zifratutako mezu bat da, Watson doktoreak eta biok konpontzeko aukera izan duguna.” Baina zergatik “zer gertatzen zaie izenei?”

Ikuskatzaileak batetik bestera begiratu zigun, erabat nahastuta.

“Hau besterik ez,” esan zuen, “Birstone Manor Houseko Douglas jauna gaur goizean modu ikaragarrian hil dutela!”

II. KAPITULUA - Sherlock Holmesek eztabaidatzen du

Nire lagunarentzat egokiak ziren une dramatiko horietako bat izan zen hura. Gehiegikeria litzateke esatea harrিতuta edo hunkituta zegoenik albiste harrigarri haren aurrean. Bere izaera berezian krudelkeriarik ez bazuen ere, zalantzarik gabe axolagabe bihurtua zegoen gehiegizko estimulazio luzearen ondorioz. Hala ere, bere emozioak motelduta bazeuden ere, bere hautemate intelektualak oso biziak ziren. Ez zen niregan sortu zen izuaren arrastorik ikusten adierazpen labur haren aurrean; aitzitik, bere aurpegian kimikariaren lasaitasun eta jakin-mina antzematen zen, disoluzio gainezkatutik kristalak bere tokian erortzen ikusten dituen bezala.

“Bikaina!” esan zuen. “Bikaina!”

“Ez dirudi harrিতuta zaudenik.”

“Interesatuta nago, Mac jauna, baina ez naiz harrিতuta. Zergatik egon beharko nuke harrিতuta? Garrantzitsua dela dakidan iturri batetik komunikazio anonimo bat jasotzen dut, pertsona jakin bati arriskua mehatxatzen duela ohartaraziz. Ordubete barru jakiten dut arrisku hori benetan gauzatu dela eta pertsona hori hilda dagoela. Interesatuta nago; baina, zuk diozun bezala, ez naiz harrিতuta.”

Esaldi gutxi batzuetan azaldu zizkion ikuskatzaileari gutunaren eta zifraren inguruko datuak. MacDonald kokotsa eskuetan zuela eserita zegoen, eta bere bekain hareatsu handiak kiribil horixka batean bilduta.

“Gaur goizean Birlstonera joatekoa nintzen,” esan zuen. “Zuri galdetzera etorri naiz ea nirekin etorri nahi zenuen—zu eta hemen duzun laguna. Baina esaten duzunagatik, agian lan hobea egin genezake Londresen.”

“Ez dut horrela uste,” esan zuen Holmesek.

“Demontre, Holmes jauna!” oihukatu zuen ikuskatzaileak. “Egun pare batean egunkariak Birlstoneko misterioz beteta egongo dira; baina non dago misterioa Londresen krimena gertatu aurretik aurreikusi zuen gizon bat badago? Gizon hori harrapatzea besterik ez dugu, eta gainerakoa berez etorriko da.”

“Zalantzarik gabe, Mac jauna. Baina nola pentsatzen duzu ustezko Porlock hori harrapatzea?”

MacDonaldek Holmesek eman zion gutunari buelta eman zion. “Camberwellen bidalia—horrek ez digu asko laguntzen. Izena, diozunez, asmatua da. Egia esan, pista gutxi. Ez al zenuen esan dirua bidali diozula?”

“Bi aldiz.”

“Eta nola?”

“Bileteetan, Camberwelleko posta-bulegora.”

“Inoiz saiatu al zara jakiten nork jasotzen zituen?”

“Ez.”

Ikuskatzailea harrিতuta eta pixka bat asaldatuta geratu zen. “Zergatik ez?”

“Beti hitza betetzen dudalako. Lehen aldiz idatzi zidanean, agindu nion ez nuela saiatuko bere arrastoa jarraitzen.”

“Uste duzu norbait dagoela haren atzean?”

“Badakit badagoela.”

“Aipatu didazun irakasle hori?”

“Hori bera!”

MacDonald ikuskatzaileak irribarre egin zuen, eta betazalak dardara egin zion niri begirada botatzean. “Ez dizut ezkutatuko, Holmes jauna, C.I.D.n uste dugula pixka bat obsesionatuta zaudela irakasle horrekin. Nik neuk ere galderaren bat egin nuen gai horri buruz. Badirudi gizon oso errespetagarria, jakintsua eta trebea dela.”

“Pozten naiz talentua aitortzeraino iritsi zaretelako.”

“Gizona, ezin da ez aitortu! Zure iritzia entzun ondoren, nire kabuz joan nintzen hura ezagutzera. Elkarrizketa bat izan nuen harekin eklipseei buruz. Nola iritsi ginen horretara, ez dakit; baina lanpara islatzaile bat eta globo bat atera zituen, eta minutu batean argitu zidan guztia. Liburu bat utzi zidan; baina aitortu behar dut nire ulermenetik pixka bat gora zegoela, nahiz eta Aberdeengo heziketa ona izan. Apaiz bikaina izango zatekeen, bere aurpegi mehearekin, ile grisarekin eta hitz egiteko modu

serio harekin. Agurtzean sorbaldan eskua jarri zidanean, aitaren bedeinkapena ematen ari balitz bezala sentitu nuen, mundu hotz eta krudelera irten aurretik.”

Holmesek barre txikia egin zuen eta eskuak igurtzi zituen. “Primeran!” esan zuen. “Primeran! Esadazu, MacDonald lagun, elkarrizketa atsegin eta hunkigarri hori, noski, irakaslearen bulegoan izan zen?”

“Hori da.”

“Gela ederra, ezta?”

“Oso ederra—benetan dotorea, Holmes jauna.”

“Bere idazmahaiaren aurrean eseri zinen?”

“Hori da.”

“Eguzkia begietan eta haren aurpegia itzalean?”

“Beno, iluntzea zen; baina gogoratzen dut lanpara nire aurpegira bideratuta zegoela.” “Horrelaxe izango zen. Ohartu al zinen irakaslearen buruaren gainean zegoen koadroaz?”

“Ez dut gauza handirik galtzen, Holmes jauna. Agian hori zugandik ikasi dut. Bai, koadroa ikusi nuen—emakume gazte bat, burua eskuetan zuela, alboko begiradaz zuri begira.”

“Koadro hori Jean Baptiste Greuze-rena zen.” Ikuskatzailea interesatuarena egiten saiatzen zen. “Jean Baptiste Greuze,” jarraitu zuen Holmesek, hatz puntak elkartuz eta aulkian atzera etzanez, “1750etik

1800era bitartean loratu zen margolari frantsesa izan zen. Jakina, bere lan-ibilbideaz ari naiz. Kritika modernoek bere garaikideek izan zuten iritzi ona baino gehiago ere berretsi dute.”

Ikuskatzailearen begirada urrundu egin zen. “Ez al genuke hobe—” esan zuen.

“Hori egiten ari gara,” eten zion Holmesek. “Esaten dudan guztiak lotura zuzena eta garrantzitsua du zuk Birlstoneko Misterioa deitu duzun horrekin. Izan ere, nolabait, haren erdigunea dela esan daiteke.”

MacDonaldek irribarre ahula egin zuen, eta niri begiratu zidan laguntza eske. “Zure pentsamenduak azkarregi doaz niretzat, Holmes jauna. Lotura bat edo beste saltatzen duzu, eta ezin dut jauzia egin. Zer lotura izan dezake mundu zabalean margolari hildako honek Birlstoneko kontuarekin?”

“Ezagutza oro erabilgarria da detektibearentzat,” esan zuen Holmesek. “Xehetasun hutsalak ere bai; adibidez, 1865ean Greuzeren *La Jeune Fille à l’Agneau* izeneko koadroak milioi bat eta berrehun mila franko— lau mila libera baino gehiago—lortu zituela Portalis salmentan, zure buruan pentsamendu kate bat pizteko abiapuntu izan daiteke.”

Argi zegoen hala izan zela. Ikuskatzailea benetan interesatua zegoen.

“Gogorarazi nahi dizut,” jarraitu zuen Holmesek, “irakaslearen soldata

erreferentziazko hainbat liburutan ikus daitekeela. Urtean zazpiehun libera dira.”

“Orduan, nola erosi ahal izan zuen—”

“Hori da! Nola ahal izan zuen?”

“Bai, hori benetan harrigarria da,” esan zuen ikuskatzaileak pentsakor. “Jarraitzen duzu, Holmes jauna. Gustura ari naiz entzuten. Bikaina da!”

Holmesek irribarre egin zuen. Benetako miresmenak beti berotzen zuen— benetako artistaren ezaugarria. “Eta Birlstone?” galdetu zuen.

“Denbora badugu oraindik,” esan zuen ikuskatzaileak, erlojura begiratu. “Kalesa atean dut, eta ez dugu hogeita minutu behar Victoria-ra iristeko. Baina koadroari buruz: uste dut behin esan zenidala, Holmes jauna, ez zenuela inoiz Professor Moriarty ezagutu.”

“Ez, inoiz ez.”

“Orduan, nola dakizu haren gelei buruz?”

“Ah, hori beste kontu bat da. Hiru aldiz egon naiz haren geletan, bi aldiz haren zain egonez aitzakia desberdinekin eta iritsi aurretik alde eginez. Behin—tira, behin gertatu zena ezin diot erraz azaldu detektibe ofizial bati. Azken aldi horretan hartu nuen bere paperak aztertzeko ausardia—eta emaitzak guztiz ustekabeak izan ziren.”

“Zerbait konprometizalea aurkitu zenuen?”

“Ezer ere ez. Hori izan zen gehien harritu ninduen. Hala ere, orain ikusi duzu koadroaren garrantzia. Gizon oso aberatsa dela erakusten du. Nondik lortu du aberastasuna? Ez dago ezkondata. Bere anaia gazteena tren geltokiko arduraduna da Ingalaterrako mendebaldean. Bere katedrak urtean zazpiehun libera balio ditu. Eta Greuze bat dauka.”

“Ba?”

“Ondorioa agerikoa da.”

“Esan nahi duzu diru-sarrera handiak dituela eta legez kanpo irabazten dituela?”

“Hori da. Jakina, beste arrazoi batzuk ere badituz hori pentsatzeko—hari mehe ugari, sarearen erdigunera eramaten dutenak, non izaki pozoitsu eta geldia ezkutuan dagoen. Greuzeren koadroa aipatzen dut, zure behaketaren eremura ekartzen duelako gaia.”

“Beno, Holmes jauna, aitortu behar dut esaten duzuna interesgarria dela; interesgarria baino gehiago—zoragarria da. Baina azaldu pixka bat argiago, ahal baduzu. Diru faltsutzea da? Moneta faltsutzea? Lapurreta? Nondik dator dirua?”

“Inoiz entzun duzu Jonathan Wild-i buruz?”

“Bai, izena ezaguna egiten zait. Nobela bateko norbait ez al zen? Ez dut detektibe askorik estimatzen nobelatan—gauzak egiten dituzten horietakoak, baina nola egiten dituzten erakusten ez dutenak. Hori inspirazioa da, ez lana.”

“Jonathan Wild ez zen detektibea, eta ez zen nobela batekoa. Gaizkile nagusi bat izan zen, eta aurreko mendean bizi izan zen—1750 inguruan.”

“Orduan, ez dit balio. Gizon praktikoa naiz.”

“Mac jauna, zure bizitzan egin dezakezun gauzarik praktikoena hiru hilabetez itxita egotea litzateke, egunean hamabi orduz krimenaren kronikak irakurtzen. Dena zirkuluetan mugitzen da— Professor Moriarty bera ere. Jonathan Wild Londresko gaizkileen indar ezkutua zen; bere adimena eta antolaketa saltzen zizkien ehuneko hamabosteko komisario baten truke. Gorpil zaharrak biratzen jarraitzen du, eta erradio bera berriro agertzen da. Dena lehen ere egina dago, eta berriro egingo da. Moriartyri buruz gauza batzuk kontatuko dizkizut, interesatuko zaizkizunak.”

“Interesatuko nau, zalantzarik gabe.”

“Badakit nor den bere kateko lehenengo lotura—kate bat, mutur batean Napoleon oker baten antzeko hau duena, eta bestean ehunka gizon apurtu: borrokalariak, lapurrak, estortsiotzaileak eta karta-iruzurgileak, tartean mota guztietako krimenekin. Bere estatu nagusiko burua Sebastian Moran koronela da, bera bezain urruna eta legearentzat eskuraezina. Zenbat ordaintzen diola uste duzu?”

“Entzun nahi nuke.”

“Urtean sei mila. Hori burmuinarenegatik ordaintzea da, ikusten duzu—amerikar negozio-printzipioa. Xehetasun hori kasualitatez jakin nuen. Lehen ministroak jasotzen duena baino gehiago da. Horrek ematen dizu Professor Moriarty-ren irabazien eta lan egiten duen eskalaren ideia. Beste puntu bat: azkenaldian nire kontu egin dut Moriartyren txeke batzuk aztertzea—etxeko gastuak ordaintzeko erabiltzen dituen txeke arrunt eta guztiz xaloak. Sei banku desberdinetatik jaulkiak zeuden. Horrek zerbait iradokitzen dizu?”

“Arraroa, noski! Baina zer ondorio ateratzen duzu?”

“Ez zuela bere aberastasunari buruzko zurrumurrurik nahi. Inork bakarrik ez zezala jakin zer zuen. Ez dut zalantzarik hogeit hamar banku-kontu dituela; bere fortuna handiena atzerrian

dago, seguruenik Deutsche Banken edo Crédit Lyonnais-en. Noizbait urte bat edo bi soberan badituzu, Moriarty irakaslearen azterketa gomendatzen dizut.”

MacDonald ikuskatzailea gero eta harrituago zegoen elkarrizketa aurrera joan ahala. Bere interesa erabat nagusitu zitzaion. Orain, ordea, bere adimen praktiko eskoziarrak kolpe batez ekarri zuen berriro eskuarteko gai nagusira.

“Hori itxaron dezake,” esan zuen. “Desbideratu egin gaituzu zure istorio interesgarriekin, Holmes jauna. Benetan garrantzitsua dena da esan duzuna: badagoela nolabaiteko lotura irakaslearen eta krimenaren artean. Hori Porlock izeneko gizonaren bidez jasotako ohartarazpenetik ondorioztatzen duzu. Gure behar praktikoetarako, hortik harago joan gaitezke?”

“Krimenaren motiboei buruzko ideia bat osa dezakegu. Zure hasierako hitzetatik ondorioztatzen dudanez, azalpenik gabeko hilketa bat da, edo gutxienez azaldu gabea. Orain, krimenaren iturria susmatzen dugun hori bada, bi motibo izan litezke. Lehenik eta behin, esan dezaket Moriartyk burdinazko makilaz gobernatzen dituela bere menpekoak. Diziplina izugarria da. Bere kodean zigor bakarra dago: heriotza. Beraz, pentsa genezake hildako gizon honek—Douglas honek, zeinaren patua bere azpiko kriminaletako batek aurrez jakin baitzuen—nolabaiteko traizioa egin ziola nagusiari. Zigorra etorri zen, eta guztiek jakingo zuten—besterik ez bada ere, heriotzaren beldurra sartzeko.”

“Beno, hori da hipotesi bat, Holmes jauna.”

“Bestea da negozio arrunt baten barruan Moriartyk antolatua izan dela. Lapurretarik izan al da?” “Ez dut halakorik entzun.”

“Hala bada, lehen hipotesiaren aurka eta bigarrenaren alde litzateke. Baliteke Moriarty kontratatua izatea lapurreta antolatzeko harrapakinaren zati baten truke, edo agian diru kopuru jakin bat ordaindu zioten kudeatzeko. Biak dira posible. Baina edozein izanik ere—edo hirugarren konbinazioren bat bada—Birlstonen bertan bilatu behar dugu erantzuna. Gehiegi ezagutzen dut gure gizona hemen arrastorik utzi duela pentsatzeko.”

“Orduan, Birlstonera joan behar dugu!” oihukatu zuen MacDonaldek, aulkitik jauzi eginez. “Ene! Beranduago da uste nuena baino. Bost minutu emango dizkizuet prestatzeko, jaunak, eta besterik ez.”

“Eta nahikoa da biok,” esan zuen Holmesek, altxatuz eta bere bata utzi eta jaka janztera presaka joanez. “Bidean goazen bitartean, Mac jauna, mesedez, kontatu iezadazu dena.”

“Dena” nahiko gutxi izan zen, egia esan; baina nahikoa, hala ere, gure aurrean zegoen kasuak aditu baten arreta zorrotzera merezi zezakeela ziurtatzeko. Holmesen begiak distiratsu bihurtu ziren, eta esku finak igurtzi zituen xehetasun urrien baina harrigarrien

kontakizuna entzutean. Aste antzu luzeak geneuzkan atzean, eta azkenean bazegoen helburu egoki bat bere gaitasun berezi horientzat—beste dohain berezi guztiak bezala, erabili gabe daudenean jabearentzat nekagarri bihurtzen direnak. Bere adimen zorrotz hura herdoiltzen eta kamusten ari zen jarduerarik ezean.

Sherlock Holmes-en begiek distira egin zuten, masailetan kolore pixka bat agertu zitzaion, eta aurpegi osoa barne-argiz bete zitzaion lanerako deia jaso zuenean. Kalesan aurrera makurtuta, arreta biziz entzun zion MacDonaldi gure zain Sussexen zegoen arazoaren azalpen laburrari. Ikuskatzailea bera, azaldu zigunez, goizaldeko esne-trenarekin bidalitako ohar azkar baten menpe zegoen. White Mason, tokiko agentea, lagun pertsonala zuen, eta horregatik ohikoa baino askoz lehenago jakinarazi zioten MacDonaldi Scotland Yarden probintziako kasuek laguntza behar zutenean. Normalean, hiriburuko adituari jarraitzeko eskatzen zaion arrastoa oso hotza izaten da.

“MacDonald ikuskatzaile agurgarria,” zioen irakurri zigun gutunak:

“Zure zerbitzuen eskaera ofiziala aparteko gutun-azalean doa. Hau zure begi hutserako da. Bidali telegrama goizean Birlstonera hartuko duzun trenaren berri eman ez, eta bertan hartuko zaitut—edo norbait bidaliko dut, lanpetuta banago. Kasu hau ikaragarria da. Ez galdu une bat ere abiatzeko. Holmes jauna ekar badezakezu, ekarri; bere gustuko zerbait aurkituko du hemen. Antzerkirako prestaturiko zerbait dela pentsatuko genuke, erdian hildako bat egongo ez balitz. Benetan, harrigarria da.”

“Zure laguna ez dirudi tontoa denik,” esan zuen Holmesek.

“Ez, jauna, White Mason gizon bizia da, nik epaile banaiz.”

“Bada, ba al duzu besterik?”

“Ez, elkartzen garenean xehetasun guztiak emango dizkigu.”

“Orduan, nola jakin zenuen Douglas jaunaz eta modu izugarrian hil zutela?”

“Hori txosten ofizialean zetorren. Ez zuen ‘izugarria’ hitza erabiltzen—ez da termino ofiziala. John Douglas izena ematen zuen. Buruan tiro batek eragindako zauriak aipatzen zituen. Alarmaren ordua ere jasotzen zuen, atzo gauerdia ingurukoa. Eta gaineratzen zuen kasua zalantzarik gabe hilketa zela,

baina ez zela atxiloketarik egin, eta ezaugarri nahasgarri eta aparteko batzuk zituela. Hori da orain arte daukagun guztia, Holmes jauna.”

“Orduan, zure baimenarekin, horretan utziko dugu, Mac jauna. Datu gutxiekin teoria goiztiarrak sortzeko tentazioa da gure lanbidearen gaitz nagusia. Une honetan bi gauza besterik ez ditut argi ikusten: burmuin handi bat Londresen, eta gizon hildako bat Sussexen. Bien arteko katea aurkitu behar dugu.”

III. KAPITULUA - Birlstoneko tragedia

Orain, une batez, nire nortasun apala alde batera uzteko baimena eskatuko dut, eta guk tokira iritsi aurretik gertatu ziren gertaerak deskribatuko ditut, geroago jaso genuen informazioaren argitan. Horrela bakarrik ulertuko ditu irakurleak tartean dauden pertsonak eta haien patua gertatu zen giro bitxia.

Birlstone herrixka txikia eta oso zaharra da, Sussex konderriaren iparraldeko mugan kokatua, egurrezko egitura erdizko etxetxo multzo batez osatua. Mendeetan zehar ia aldatu gabe iraun zuen; baina azken urteotan, bere itxura pintoreskoak eta kokapenak hainbat biztanle aberats erakarri ditu, eta haien txaletak inguruko basoen artetik ageri dira. Baso horiek Weald baso handiaren azken ertza direla uste da tokian tokikoen artean; baso hori pixkanaka mehetzen da iparraldeko kare-harrizko muinoetara

iritsi arte. Biztanleria handitzearekin batera, denda txiki batzuk sortu dira, eta badirudi Birlstonek laster herri zahar izatetik hiri moderno bihurtzeko aukera duela. Inguruko eskualde zabal baten erdigunea da, izan ere, garrantzi handieneko hurbileko lekua, Tunbridge Wells, hamar edo hamabi milia ekialdera dago, Kenteko mugaz bestalde.

Herritik milia erdira, pago erraldoiengatik ospetsua den parke zahar batean, Birlstoneko jauregi zaharra dago. Eraikin zahar honen zati bat lehen gurutzadaren garaikoa da, orduan Hugo de Capusek gotorleku bat eraiki baitzuen lur horien erdian, Errege Gorriak eman zizkion lurren gainean. Gotorleku hura 1543an sute batek suntsitu zuen, eta haren harrizko izkinetako batzuk, keak belztuak, berrerabili ziren garaia jakobinoan adreiluzko landa-etxe bat altxatu zenean gaztelu feudalen hondakinen gainean.

Jauregia, bere gailur ugariekin eta diamante formako kristaldun leiho txikiekin, ia XVII. mendearen hasieran eraiki zen moduan mantentzen zen. Aurreko eraikin militarra babesten zuten bi lubakietatik, kanpoko lehortu egin zen eta baratze bihurtu zen. Barrukoa, ordea, oraindik hor zegoen, etxea guztiz inguratuz, berrogei oin inguruko zabalera bazuen arren sakonera gutxikoa zen. Erreka txiki batek elikatzen zuen, eta ura nahasia bazen ere, ez zen inoiz urmael ustel baten modukoa. Beheko solairuko leihoak ia uraren mailan zeuden.

Etxera sartzeko bide bakarra zubi altxagarri bat zen, nahiz eta kateak eta poleak aspaldi herdoilduta eta apurtuta egon. Hala ere, azken maizterrek berritu egin zuten, eta zubia ez zen soilik altxagarria, baizik eta egunero arratsaldean altxatzen eta goizero jaisten zen. Horrela, garai feudaletako ohitura

berreskuratuz, jauregia uharte bihurtzen zen gauez—eta horrek eragin zuzena izan zuen laster Ingalaterra osoaren arreta piztuko zuen misterioan.

Etxea urte batzuetan hutsik egon zen, hondamen pintoresko batera bidean, Douglas senar-emazteak bertan bizitzen jarri ziren arte. Familia hori bi pertsonak osatzen zuten: John Douglas eta bere emaztea. Douglas gizon aparta zen, bai izaeraz bai itxuraz. Berrogeita hamar

urte ingurukoa izango zen, masailezur sendoa, aurpegi zakarra, bibote grisaxka, begi gris zorrotzak eta gaztetasuneko indarra galdu gabe zuen gorputz gihartsu eta bizia.

Denekin adeitsu eta alaia zen, baina bere jokabidean pixka bat zakarra, eta bazirudien Sussexeko goi-gizartean baino askoz ingurune apalagoetan bizitza ezagutu zuela. Hala ere, bere auzokide kultuagoek hasieran zalantza eta jakin-minarekin begiratu bazioten ere, herritarren artean laster egin zen ezaguna eta maitatua, eskuzabaltasunez lagunduz tokiko ekimen guztietan, eta kontzertu eta ekitaldietan parte hartuz; izan ere, tenore ahots bikaina zuen eta beti prest zegoen abesteko.

Diru ugari zuela ematen zuen, eta esaten zen Kaliforniako urre-meategietan irabazia zuela. Bai bere hitzetatik bai bere emaztearenetik argi zegoen bizitzaren zati bat Amerikan igaro zutela.

Bere eskuzabaltasunak eta izaera herrikoiak sortutako inpresio ona areagotu egin zen arriskuarekiko axolagabekeriaren ospearekin. Zaldiz txarra izan arren, ehiza-saio guztietan agertzen zen, eta erorketa ikusgarriak jasaten zituen onenen pare egoteko ahaleginean. Parrokiako etxea sutan jarri zenean, ausardia handiz sartu zen berriro barrura ondasunak salbatzeko, suhiltzaileek amore eman ondoren. Horrela, bost urteren buruan, Birlstoneko jauregiko John Douglas jaunak ospe handia lortu zuen.

Bere emaztea ere gustukoa zen ezagutu zutenentzat; nahiz eta, Ingalaterrako ohiturari jarraituz, gonbidapenik gabe eskualdera iristen zen atzerritar bati bisita egiten ziotenak gutxi izan. Hala ere, horrek ez zuen asko axola, izaeraz bakartia baitzen eta, dirudienez, guztiz murgilduta zegoen

senarrarengan eta etxeko lanetan. Jakina zen emakume ingelesa zela, Londresean ezagutu zuena Douglas jauna, orduan alarguna zena. Emakume ederra zen, altua, iluna eta liraina, senarra baino hogeitaz urte gazteagoa; alde hori, ordea, ez zen inolaz ere oztopo izan haien familiako bizitza zoriontsuarentzat.

Batzuetan, hala ere, ondoen ezagutzen zituztenek ohartarazi zuten bien arteko konfiantza ez zela erabatekoa; izan ere, emaztea oso isila zen senarraren iraganari buruz, edo, litekeena den bezala, ez zuen behar bezain ondo ezagutzen. Halaber, pertsona adi batzuek ohartu eta komentatu zuten batzuetan Douglas andreak urduritasun zantzuak erakusten zituela, eta senarra kanpoan zegoenean berandu etortzen bazen, kezkaz beteriko ezinegona agertzen zuela. Landagune lasai batean, non edozein zurrumurru ongi etorria den, jauregiko andrearen ahultasun hori ez zen oharkabean pasatu, eta geroago gertakariak garrantzi berezia eman ziotenean, are gehiago geratu zen jendearen oroimenean.

Bazegoen beste pertsona bat ere etxe berean bizi zena, nahiz eta ez etengabe, eta orain kontatuko diren gertaera bitxiaren garaian bertan egoteak haren izena nabarmen jarri zuen jendaurrean. Cecil James Barker zen, Hampsteadeko Hales Lodgekoa.

Cecil Barkerren gorputz altu eta artikulazio soltekoa ohikoa zen Birlstoneko kale nagusian; izan ere, sarritan eta gustura hartutako gonbidatua zen jauregian. Are nabarmenagoa zen Douglas jaunaren iragan ezezaguneko lagun bakarra zelako, Ingalaterrako bizitza berrian ikusten zen bakarra. Barker ingelesa zen zalantzarik gabe; baina bere hitzetatik argi geratzen zen Douglas Ameriketara ezagutu zuela eta han harreman estuan bizi izan zirela. Diru askoko gizona zirudien, eta ezkongabea zela esaten zen.

Adinez Douglas baino pixka bat gazteagoa zen—gehienez ere berrogeita bost urtekoa—gizon altua, zuzena eta bular zabalekoa, aurpegi garbia eta borrokalari profesional baten itxura zuena; bekain beltz lodiak eta begi beltz sendo eta agintzaileak zituen, eta horiek bakarrik ere, bere esku trebeen laguntzarik gabe ere, jendetza etsai baten artean bidea ireki ahal izango liokete. Ez zuen zaldirik ibiltzen, ezta tiro egiten ere; bere egunak herri zaharretan zehar paseatzen ematen zituen, pipa ahoan, edo etxeko jaunarekin, edo hura ez zegoenean etxeko andrearekin, inguruko paisaia ederretan zehar ibiltzen. “Gizon lasaia eta eskuzabala,” esan zuen Ames maiordomoak. “Baina, ene! nik ez nuke nahi harekin liskarretan sartzea!” Douglas jaunarekin harreman estua eta beroa zuen, eta haren emaztearekin ere oso adeitsuak ziren—adiskidetasun horrek, batzuetan, senarraren sumindura pizten zuela zirudien, eta zerbitzariak ere nabaritzen zuten haren haserrea. Hori zen, beraz, tragedia gertatu zenean etxeko familiako hirugarren kidea.

Gainerako biztanleei dagokienez, etxalde handian zeuden guztien artean nahikoa da Ames serio, errespetagarri eta trebea aipatzea, eta Allen andrea, emakume alai eta sendoa, etxeko andreari lan batzuetan laguntzen ziona. Gainerako sei zerbitzariak ez dute loturarik urtarrilaren 6ko gau hartako gertaerekin.

Gaueko hamaika eta berrogeita bostean iritsi zen lehen alarma tokiko polizia-etxera, Sussexeko poliziako Wilson sarjentuaren ardurapean. Cecil Barker, oso aztoratuta, korrika iritsi zen eta ateko kanpaia indarrez jo zuen. Tragedia ikaragarri bat gertatu zen jauregian, eta John Douglas eraila izan zen. Hori izan zen bere mezua, arnasestuka esana. Berehala itzuli zen etxera, eta minutu gutxiren buruan sarjentua iritsi zen, gauza larria zela ohartarazteko agintariei jakinarazi ondoren.

Jauregira iristean, zubi altxagarria jaitsita aurkitu zuen, leihoak argituta, eta etxe osoa nahasmen eta izu egoeran. Zerbitzari aurpegi zurbilak sarreran pilatuta zeuden, eta maiordomo izutua atean eskuak

estutzen. Cecil Barker bakarrik zirudien bere buruaren jabe; ate bat ireki zuen eta sarjentuari barrura jarraitzeko keinua egin zion. Une horretan iritsi zen Wood doktorea ere, herriko mediku azkar eta trebea. Hirurek batera sartu ziren gela hilgarrian, eta maiordomo izutuak atzetik jarraitu zion, atea itxiz neskameak ikuspen lazarritik babesteko.

Hildakoa bizkarretan etzanda zegoen, beso eta hankak zabaldua gelaren erdian. Soinean arrosa koloreko bata bat zuen, pijama estaltzen zuena, eta oinetan zapatila arinak.

Medikuak belaunikatu eta mahaiko lanpara hartu zuen. Begirada bakarra nahikoa izan zen bere laguntza beharrezkoa ez zela jakiteko. Gizona izugarri zauritua zegoen. Bularrean zehar arma bitxi bat zuen: kanoia moztuta zuen eskopeta bat. Argia zen oso gertutik tiro egin ziotela, eta karga osoa aurpegian jaso zuela, burua ia guztiz suntsituz. Bi gatiluak alanbrez lotuta zeuden, tiroa aldi berean ateratzeko eta kaltea areagotzeko.

Herriko polizia urduri eta kezkatuta zegoen bere gain bat-batean erori zen erantzukizun handiagatik. “Ez dugu ezer ukituko nire nagusiak iritsi arte,” esan zuen ahots apalez, burua izuz begiraturaz.

“Ez da ezer ukitu orain arte,” esan zuen Cecil Barkerrek. “Nik bermatzen dut. Ikusten duzun bezala dago dena.”

“Noiz izan zen hori?” Sarjentuak koaderno atera zuen.

“Hamaika eta erdiak pasata. Oraindik ez nintzen erantzten hasi, eta nire logelan suaren ondoan nengoen, tiro hotsa entzun nuenean. Ez zen oso ozen izan—itzalia zirudien. Berehala jaitsi nintzen—ez dut uste hogeita hamar segundo igaro zirenik gelara iritsi nintzenerako.”

“Atea irekita zegoen?”

“Bai, irekita. Douglas gizajoa hemen ikusten duzun bezala zegoen. Bere logelako kandela piztuta zegoen mahaian. Ni izan nintzen minutu batzuk geroago lanpara piztu zuena.”

“Ez zenuen inor ikusi?”

“Ez. Douglas andrea nire atzetik eskaileratik jaisten entzun nuen, eta korrika atera nintzen ikuspen ikaragarri hau ikus ez zezan. Allen andrea, etxeko arduraduna, etorri eta eraman egin zuen. Ames ere iritsia zen, eta berriro sartu ginen gelara.”

“Baina ez al dut entzun zubi altxagarria gau osoan jasota egoten dela?”

“Bai, jasota zegoen nik jaitsi nuen arte.”

“Orduan, nola ihes egin zezakeen hiltzaileak? Ezinezkoa da! Douglas jaunak bere burua hil behar izan du.”

“Hori izan zen gure lehenengo pentsamendua. Baina begira!” Barkerrek gortina baztertu zuen, eta leiho luze, diamante-itxurako kristalekin osatua, guztiz irekita zegoela erakutsi zuen. “Eta begiratu hau!” Lanpara beherantz zuzendu zuen eta egurrezko leiho-ertzean odol-orban bat erakutsi zuen, botaren zola baten arrastoaren antzekoa. “Norbaitek han zapaldu du irtetea.”

“Esan nahi duzu norbaitek lubakia zeharkatu duela uretan barrena?”

“Hori da!”

“Orduan, krimenetik minutu erdi barru gelan bazinen, hiltzailea une horretan bertan uretan egon behar zen.”

“Ez dut horren zalantzarik. Jainkoak lagun, leihora zuzenean jo izan banintz! Baina gortinak estaltzen zuen, ikus dezakezunez, eta ez zitzaidan bururatu. Gero Douglas andrearen oinak entzun nituen, eta ezin izan nion utzi sartzen. Gehiegi izango zen.”

“Nahikoa ikaragarria da jada!” esan zuen medikuak, burua txikituta zegoela eta inguruan zeuden zauri lazgarriak begiratzuz. “Ez dut halako zauririk ikusi Birlstoneko tren-istripitik.”

“Baina, entzun,” esan zuen polizia sarjentuak, bere zentzu arrunt motelak leiho irekian pentsatzen jarraitzen zuen bitartean. “Ondo dago esatea gizon batek lubakia zeharkatuz ihes egin duela, baina galdetzen dudana da: nola sartu zen etxera zubia jasota bazegoen?”

“Hori da galdera,” esan zuen Barkerrek. “Zein ordutan altxatu zen?”

“Seiak aldera,” esan zuen Ames maiordomoak.

“Entzun dut normalean ilunabarrean altxatzen zela,” esan zuen sarjentuak. “Urte sasoi honetan, hori lau eta erdiak aldera izango litzateke, ez seiak.”

“Douglas andreak bisitariak izan zituen te hartzeko,” esan zuen Amesek. “Ez nuen altxatu haiek joan ziren arte. Ondoren nik neuk igo nuen.”

“Orduan, ondorioa hau da,” esan zuen sarjentuak: “Kanpotik norbait etorri bada—eta hala bada—zubiaren gainetik sartu behar izan zuen seiak baino lehen, eta geroztik ezkutatuta egon, Douglas jauna gaueko hamaikak pasata gela honetara etorri zen arte.”

“Hori da! Douglas jaunak etxea gainbegiratzeko gauero ohera joan aurretik, argiak ondo zeudela ziurtatzeko. Horrek hona ekarri zuen. Gizona zain zegoen eta tiro egin zion. Gero leihotik ihes egin zuen eta arma bertan utzi. Horrela ulertzen dut nik; beste azalpenik ez dator bat datuekin.”

Sarjentuak lurrean hildakoaren ondoan zegoen txartel bat hartu zuen. V. V. inizialak eta azpian 341 zenbakia zeuden tinta beltzez trakets idatzita.

“Zer da hau?” galdetu zuen, altxatuz.

Barkerrek jakin-minarekin begiratu zion. “Ez nuen lehen ikusi,” esan zuen. “Hiltzaileak utzi behar izan du.”

“V. V.—341. Ez diot zentzurik aurkitzen.”

Sarjentuak bueltaka erabili zuen bere hatz lodien artean. “Zer da V. V.? Norbaiten inzialak, agian. Zer daukazu hor, Wood doktore?”

Sutondoaren aurrean zegoen alfonbran mailu handi bat zegoen—lanerako egokia, sendoa. Cecil Barkerrek tximiniaren gaineko apalean zeuden iltze-kutxa batera seinatu zuen.

“Douglas jauna atzo koadroak moldatzen ari zen,” esan zuen. “Nik neuk ikusi nuen, aulki horren gainean zutik, gaineko koadro handia finkatzen. Horregatik dago mailua.”

“Hobe dugu berriro alfonbrara jartzea, aurkitu dugun tokian,” esan zuen sarjentuak, burua marratuz nahasita. “Burririk onenak beharko dira hau argitzeko. Azkenean Londresko kontua izango da.” Eskuko lanpara altxatu eta gelan zehar poliki ibili zen. “Aizu!” oihukatu zuen bat-batean, gortina alde batera tiratuz. “Noiz itxi ziren gortina hauek?”

“Lanparak piztu zirenean,” esan zuen maiordomoak. “Lauak pasata izango zen.”

“Norbaitek hemen ezkutatuta egon da, seguru.” Argia beherantz zuzendu zuen, eta izkinan lokatzen boten arrastoak argi ikusten ziren. “Esan behar dut honek zure teoria berresten duela, Barker jauna. Dirudenez gizona lauak ondoren sartu zen, gortinak itxi zirenean, eta seiak baino lehen, zubia altxatu aurretik. Gela honetara sartu zen, lehen ikusi zuena zelako. Ez zegoen beste ezkutalekurik, eta gortinaren atzean ezkutatu zen. Hori nahiko argi dago. Litekeena da hasieran lapurreta egiteko asmoa izatea; baina Douglas jaunak ustekabeen topatu zuen, eta orduan hil egin zuen eta ihes egin.”

“Horrela ulertzen dut nik ere,” esan zuen Barkerrek. “Baina, entzun, ez al gara denbora galtzen ari? Ez al genuke ingurua miazten hasi behar tipoa ihes egin aurretik?”

Sarjentuak une batez pentsatu zuen.

“Ez dago trenik goizeko seiak baino lehen; beraz, ezin du trenaz alde egin. Errepidez badoa, hankak blai dituela, norbaitek ikusiko du seguruenik. Nolanahi ere, nik ezin dut hemendik alde egin ordezkaturia izan arte. Baina uste dut zuek ere ez zenuketela alde egin behar egoera argiago izan arte.”

Medikuak lanpara hartu eta gorputza arretaz aztertzen ari zen. “Zer da marka hau?” galdetu zuen. “Ba al du zerikusirik krimenarekin?”

Hildakoaren eskuineko besoa bata azpitik aterata zegoen, ukondoraino agerian. Besaurdearen erdialdean marka marroi bitxi bat zegoen: triangelu bat zirkulu baten barruan, azal horixkan nabarmen agertzen zena.

“Ez da tatuajea,” esan zuen medikuak, betaurrekoen gainetik begiratu. “Inoiz ez dut halakorik ikusi. Gizona markatua izan da noizbait, abereak markatzen diren bezala. Zer esan nahi du honek?”

“Ez dakit zer esan nahi duen,” esan zuen Cecil Barkerrek; “baina azken hamar urteetan askotan ikusi diot marka hori Douglas jaunari.”

“Nik ere bai,” esan zuen maiordomoak. “Askotan, nagusiak mahukak jasotzen zituenean, marka hori ikusi izan dut. Beti galdetu izan diot neure buruari zer izan zitekeen.”

“Orduan, ez du zerikusirik krimenarekin,” esan zuen sarjentuak. “Baina hala ere arraroa da. Kasu honetan dena da arraroa. Beno, eta orain zer?”

Maiordomoak harridura oihu bat egin zuen eta hildakoaren eskua seinالاتu zuen. “Ezkontza-eraztuna kendu diote!” esan zuen, arnasa estututa.

“Zer!”

“Bai, hala da. Nagusiak beti eramaten zuen urrezko ezkontza-eraztun sinplea ezker eskuko hatz txikian. Harri zakarra zuen beste eraztun hori gainetik zegoen, eta suge-itxurako eraztuna hirugarren hatzean. Hemen daude harriarena eta sugearena, baina ezkontza-eraztuna desagertu da.”

“Arrazoi du,” esan zuen Barkerrek.

“Esaten didazu,” esan zuen sarjentuak, “ezkontza-eraztuna beste bien azpian zegoela?” “Beti!”

“Orduan, hiltzaileak, edo izan zenak, lehenik harri-eraztun hori kendu zuen, gero ezkontza-eraztuna, eta ondoren berriro jarri zuen harri-eraztuna.”

“Hori da!”

Herriko polizia zintzoak burua astindu zuen. “Iruditzen zait zenbat eta lehenago Londreskoak ekarri kasu honetara, orduan eta hobeto,” esan zuen. “White Mason gizon azkarra da. Ez da tokiko kasurik izan harentzat handiegia izan denik. Laster hemen izango da laguntzeko. Baina uste dut, azkenean, Londresera jo beharko dugula. Nolanahi ere, ez dut lotsarik esateko hau gehiegi dela niretzat.”

IV. KAPITULUA - Iluntasuna

Goizeko hirurak zirela, Sussexeko detektibe-buruak, Birlstoneko Wilson sarjentuaren dei urgentea betez, egoitza iritsi zen zaldi bizkor baten atzetik zihoan gurditxo arin batean. Goizeko bostak eta berrogei trenen bidez bere mezua Scotland Yardi bidalia zuen, eta Birlstoneko geltokian zegoen eguerdiko hamabietan gu ongiatorria emateko. White Mason pertsona lasaia eta eroso zirudien, tweed jantzi solte batekin, aurpegi garbi, bizar-kendu, gorrixka batekin, gorputz sendo samar batekin eta hankak makur sendoekin, polainak babesekin apainduta; nekazari txiki baten, ehiztari erretiratu baten edo lurrean izan daitekeen edozer gauzaren itxura zuen, baina ez, inolaz ere, probintziako polizia-ikertzaile baten adibide onuragarria.

“Benetan harrigarria, MacDonald jauna!” errepikatzen zuen etengabe. “Kazetariak euliak bezala etorriko zaizkigu hori ulertzen dutenean. Espero dut gure lana amaitzea lortuko dugula haiek sudurra sartzen eta pista guztiak nahasten hasi aurretik. Ez dut gogoratzen honelakorik inoiz gertatu denik. Holmes jauna, zuri ere iritsiko zaizkizun zati batzuk badaude, oker ez banago. Eta zuri ere, Watson doktore; medikuek ere zer esana izango dute amaitu aurretik. Zuen gela Westville Arms ostatuan dago. Ez dago beste lekurik; baina garbia eta ona dela entzun dut. Gizonak zuen mailetak eramango ditu. Hemen, jaunak, mesedez.”

Sussexeko detektibe hau oso pertsona arin eta atsegina zen. Hamar minututan gure ostatu guztiak aurkitu genituen. Beste hamar minutu geroago ostatu hartako egongelan eserita geunden, eta aurreko kapituluan azaldu diren gertakarien zirriborro azkar bat jasotzen ari ginen. MacDonaldek noizean behin oharrak hartzen zituen, Holmes, berriz, erabat murgilduta zegoen, botanistak lore arraro eta preziatu bat aztertzen duen harridura eta mirespen errespetuzko adierazpenarekin.

“Nabarmentzekoa!” esan zuen istorioa amaitu zenean. “oso nabarmentzekoa! Nekez gogoratzen dut ezaugarri hain bereziak dituen kasurik.”

“Hori esango zenuela banekien, Holmes jauna”, esan zuen White Masonek poz handiz. “Sussexen garaiko kontuetan egunean gaude. Orain azaldu dizut nola zeuden gauzak, gaur goizaldeko hiru eta laurdenen artean Wilson sarjentutik kargua hartu nuen arte. Ene bada! Zaldi zaharra korrika eragin nuen! Baina ez nuen hain presaka ibili beharrik, azken batean; ez baitzegoen berehalako ezer egin

nezakeenik. Wilson sarjentuak zeuzkan datu guztiak. Nik egiaztatu nituen eta aztertu, eta agian nire batzuk ere gehitu nituen.”

“Zein ziren?” galdetu zuen Holmesek biziki.

“Beno, lehenik mailua aztertu nuen. Wood doktorea laguntzen ari zen. Ez genuen indarkeria arrastorik aurkitu bertan. Espero nuen Douglas jaunak mailuarekin bere burua

defendatu izan balu, hiltzaileari arrastoren bat utziko ziola, eta gero lurrean eroriko zela. Baina ez zegoen orbanik.”

“Horrek, jakina, ez du ezer frogatzen”, adierazi zuen MacDonald inspektoreak. “Mailu-hilketa asko egon dira eta ez da arrastorik utzi mailuan.”

“Hala da. Ez du frogatzen ez zenik erabili. Baina orbanak egon zitezkeen, eta horrek lagunduko gintuen. Egia esan, ez zegoen ezer. Gero, arma aztertu nuen. Buckshot kartutxoak ziren, eta Wilson sarjentuak adierazi bezala, gatiluei alanbrez lotuta zeuden, atzekoari tiratuz gero bi kanoiek batera jaurtitzeko moduan. Hori prestatu zuenak erabakita zuen ez zuela huts egiteko aukerarik hartu nahi. Zerra bidez moztutako eskopeta ez zen bi oinetik luzeagoa—erraz eraman zitezkeen berokiaren azpian. Ez zegoen fabrikatzailearen izen osoa; baina P-E-N letrak ageri ziren kanoien arteko ildaxkan, eta gainerako izena zerraz moztua zen.”

“P handi bat goiko apaindura batekin, E eta N txikiagoak?” galdetu zuen Holmesek. “Bai, zehazki.”

“Pennsylvania Small Arms Company—Amerikako enpresa ezaguna”, esan zuen Holmesek.

White Masonek nire lagunari begiratu zion, herri txikiko mediku praktikatzaile batek Harley Streeteko espezialistari begiratzen dion bezala, hitz batekin nahasmendua argitzen duenari bezala.

“Oso lagungarria da hori, Holmes jauna. Zalantzarik gabe arrazoi duzu. Harrigarria! Harrigarria! Zuk gorde egiten al dituzu munduko arma-fabrikatzaile guztien izenak oroimenean?”

Holmesek gaia baztertu zuen esku-keinu batekin.

“Zalantzarik gabe, eskopeta amerikarra da», jarraitu zuen White Masek. «Badirudi irakurri dudala zerra bidez moztutako eskopeta Amerikako zenbait tokitan erabiltzen den arma dela. Kanoian dagoen izenaz gain, ideia hori bururatu zitzaidan. Beraz, bada froga pixka bat gizon hau etxean sartu eta haren nagusia hil zuena amerikarra izan zela.”

MacDonaldek burua astindu zuen.

“Gizona, azkarregi zoaz”, esan zuen. “Oraindik ez dut entzun ezezagun bat etxean egon zenik ere frogatzen duen ezer.”

“Leiho irekia, odola leiho-ertzean, karta bitxi hura, boten markak izkinan, arma bera!”

“Horietatik ezerk ez du frogatzen ezin zela antolatua izan. Douglas jauna amerikarra

zen, edo denbora luzez Amerikan bizi izan zen. Barker jauna ere bai. Ez duzu kanpotik amerikarrik ekarri behar ekintza amerikarrak azaltzeko.”

“Ames, butlerra”

“Eta zer? Fidagarria al da?”

“Hamar urte Sir Charles Chandosekin—harri bezain sendoa. Douglasen zerbitzura egon da Manor Houssera etorri zenetik duela bost urte. Ez du sekula horrelako armaren bat ikusi etxean.”

“Arma ezkutatzeko egina zegoen. Horregatik zerraztu zituzten kanoiak. Edozein kutxatan sartzen da. Nola esan dezake ez zegoela halakorik etxean?”

“Beno, hala ere, ez zuen inoiz ikusi.”

MacDonaldek bere eskoziar burugogorra astindu zuen.

“Oraindik ez nago konbentziturik etxean inor egon zenik ere”, esan zuen. “Zuei eskatzen dizuet kontuan hartzeko zer esan nahi duen arma hori etxera ekarri dutela pentsatzeak eta gauza bitxi horiek guztiak kanpoko norbaitek egin zituela. Ai, gizona, hori pentsaezina da! Zentzu komunen guztiz aurka doa! Hori proposatzen dizuet, Holmes jauna, entzun dugunaren arabera epaituta.”

“Beno, azal ezazu zure kasua, Mac jauna”, esan zuen Holmesek bere estilo judizialenean.

“Gizona ez da lapurra, baldin eta inoiz existitu bazen. Eratzunaren kontua eta karta aurrez pentsatutako hilketa adierazten dute arrazoi pribatu batengatik. Oso ondo. Hemen dugu gizon bat etxe batean sartzen hilketa egiteko asmoz. Badaki, ezer badaki, ihes egiteko zailtasunak izango dituela, etxea urez inguratuta baitago. Ze arma aukeratuko luke? Munduko isilena. Orduan, lana egin ondoren, leihotik ihes egin, lubakia zeharkatu eta lasai alde egin zezakeen. Hori ulergarria da. Baina ulergarria al da bere borondatez munduko zaratatsuena den arma ekartzea, jakinda etxeko guztiak berehala bertara joango direla korrika, eta ia ziurra dela ikusia izango dela lubakia zeharkatu aurretik? Hori sinesgarria al da, Holmes jauna?”

“Beno, indarrez planteatu duzu kasua”, erantzun zuen nire lagunak pentsakor. “Zalantzarik gabe justifikazio handia behar du. Galde diezazuket, White Mason jauna, lubakiaren beste aldea berehala aztertu zenuen ea uretatik atera zen gizonaren arrastorik ba ote zegoen?”

“Ez zegoen arrastorik, Holmes jauna. Baina harrizko ertza da, eta ia ezin zen espero.” “Ez oinarririk edo markarik?”

“Ez.”

“Ha! Eragozpenik egongo al litzateke, White Mason jauna, etxera berehala joatean? Agian puntu txikiren bat lagungarria izan liteke.”

“Nik proposatzekoa nuen, Holmes jauna; baina egoki iruditu zait lehenik datu guztiekin harremanetan jartzea. Zerbaiten bat bururatuko balitzaizu-” White Masek zalantzaz begiratu zion afizionatuari.

“Lehen ere lan egin dut Holmes jaunarekin”, esan zuen MacDonald inspektoreak. “Jokoa ondo jokatzen du.”

“Nire jokoaren ideia propioa behintzat”, esan zuen Holmesek irribarrez. “Kasu batean sartzen naiz justiziaren eta poliziaren lana laguntzeko. Inoiz ofizialetatik banandu banaiz, lehenago haiek niregandik banandu direlako izan da. Ez dut inoiz haien kontura garaipenik lortu nahi. Aldi berean, White Mason jauna, nire moduan lan egiteko eta nire emaitzak nik egoki diodan momentuan emateko eskubidea aldarrikatzen dut—osorik, ez zatika.”

“Ziur nago ohorea dela zure presentzia eta dakigun guztia erakustea”, esan zuen White Masek adeitsuki. “Zatoz, Watson doktorea, eta garaia denean espero dugu denok zure liburuan tokia izatea.”

“Herriaren kale xarmangarritik ibili ginen, bi aldeetan zumarrak daudela, moztuta eta adarkatuta. Handik gutxira, bi harri-zutabe zahar zeuden, denborak orbanduta eta likenez estaliak, eta haien gainean Capus de Birlstoneren lehoi oldarkorra izan zenaren antzeko zerbait desitxuratua zuten. Baserri-ingelesetan soilik ikusten den belardi eta haritzekin inguratutako bide bihurtun zehar ibilaldi labur bat egin genuen, gero bat-bateko bira bat, eta aurrean Jacobo garaiko etxe luze eta baxua agertu zitzaigun, adreilu zikinezkoa, kolore gorri ilun eta lausokoarekin, alde banatan teilu moztuko lorategi zahar batekin. Hurbildu ahala, egurrezko zubi altxagarria eta foso zabal eta ederra ikusi genituen, neguko eguzki hotzean merkurioa bezala distiratsu eta geldi.

Hiru mende igaroak ziren jauregi zaharraren gainetik, jaiotzen eta etxera itzultzeen mendeak, landa-dantzenak eta azeri-ehiztarien topaketenak. Bitxia zen orain, bere zahartzaroan, auzi ilun honek bere itzala harresi veneragarrien gainera jaurtitzea! Eta hala ere, teilatu zorrotz haiek eta hegal irten bitxi haiek egokiak ziren intriga latz eta izugarrientzat. Leiho sakonduak eta urak bustitzen zuen fatxada ilun eta luzearen lerroa ikustean, sentitu nuen tragedia honentzat eszenatoki egokiagorik nekez egon zitekeela.

“Hori da leihoa”, esan zuen White Masonek, “zubi altxagarriaren eskuinean dagoena. Irekita dago bart aurkitu zen bezala.”

“Gizon bat pasatzeko estuegia dirudi.”

“Beno, behintzat ez zen gizon gizona. Ez ditugu zure dedukzioak behar, Holmes jauna, hori esateko. Baina zuk edo nik erraz pasatuko genuke bertatik.”

Holmes fosoaren ertzera joan zen eta bestaldera begiratu zuen. Gero harrizko ertza eta harago zegoen belar-muga aztertu zituen.

“Ondo begiratu dut, Holmes jauna”, esan zuen White Masonek. “Ez dago ezer han, inor lehorreratu denaren arrastorik ez—baina zergatik utziko luke arrastorik?”

“Zehazki. Zergatik utzi beharko luke? Ura beti lokaztua al da?”

“Orokorrean kolore horretakoa da. Errekak buztina ekartzen du behera.”

“Zein sakonera du?”

“Bi oin ingurukoa alboetan eta hiru erdian.”

“Beraz, bazter dezakegu gizona zeharkatzean ito izanaren ideia.”

“Ez, haur bat ere ez litzateke ito hor.”

Zubi altxagarria zeharkatu genuen, eta gizon bitxi, zimurtu eta ihartua zen batek hartu gintuen, Ames, butlerra. Zahar gaixoak zurbil eta dardaraka zegoen, shockaren ondorioz. Herriko sarjentuak, gizon altu, formal eta malenkoniatsu batek, oraindik bere zaintza mantentzen zuen patuaren gelan. Medikua jada joana zen.

“Berri berririk, Wilson sarjentu?” galdetu zuen White Masek.

“Ez, jauna.”

“Orduan etxera joan zaitezke. Nahikoa izan duzu. Behar badugu deituko dizugu. Butlerrak kanpoan itxaron dezala. Esan iezaiozu Cecil Barker jaunari, Douglas andreari eta etxeakoandereari jakinarazteko agian berba egin beharko diegula geroago. Orain, jaunak, agian baimenduko didazue lehenik nik sortu ditudan ikuspegiak azaltzea, eta ondoren zuek zeuen ondorioetara iritsiko zarete.”

Harritu egin ninduen landa-espezialista honek. Gertakarien ulermen sendoa zuen, eta adimen hotz, argi eta zentzuzkoa, bere lanbidean urrun iritsi zitekeena. Holmes arretaz entzuten ari zitzaion, funtzionarioen azalpenek sarritan eragiten duten pazientzia-ezaren arrastorik gabe.

“Suizidioa al da, ala hilketa da? Hori da gure lehen galdera, jaunak, ezta? Suizidioa balitz, orduan sinetsi beharko genuke gizon honek lehenik bere ezkontza-eraztuna kendu eta ezkutatu zuela; gero batarekin jaitsi zela hona, gortinaren atzean lokatza zapaldu zuela norbait zain egon zelako ideia emateko, leihoa ireki zuela, odola jarri zuela—”

“Hori bazter dezakegu, zalantzarik gabe”, esan zuen MacDonaldek.

“Nik ere hala uste dut. Suizidioa baztertuta dago. Hilketa egin da. Orain zehaztu behar dugu kanpotik edo barrutik egin den.”

“Entzun dezagun argudioa.”

“Zailtasun handiak daude bi aldeetan, eta hala ere bata edo bestea izan behar du. Demagun lehenik etxeko norbaitek egin zuela krimena. Gizon hau hona ekarri zuten dena isilik zegoen une batean, eta inor lo ez zegoenean. Gero ekintza egin zuten munduko arma bitxien eta zaratatsuenarekin, gertatutakoa guztiei jakinarazteko—etxean inoiz ikusi ez zen arma batekin. Ez dirudi hasiera oso sinesgarria, ezta?”

“Ez, ez dirudi.”

“Orduan, denak ados daude alarma piztu ondoren gehienez minutu bat igaro zela etxe osoa—ez Cecil Barker jauna bakarrik, lehenengo izan zela dioena, baizik Ames eta guztiak—tokian egon arte. Esango didazue denbora horretan errudunak lortu zuela izkinan oin-markak egitea, leihoa irekitzea, leiho-ertza odolez zikintzea, hildakoaren hatzetik ezkontza-eraztuna kentzea eta gainerako guztia egitea? Ezinezkoa da!”

“Oso argi azaldu duzu”, esan zuen Holmesek. “Zuekin ados egoteko joera dut”

“Orduan, kanpoko norbaitek egin zuelako teoriara itzultzeraz behartuta gaude. Oraindik zailtasun handiak daude; baina behintzat ez dira ezinezkoak. Gizona etxean sartu zen lau eta erdiak eta seietan artean; hau da, iluntzearen eta zubia altxatu zen unearen artean. Bisitari batzuk egon ziren, eta atea irekita zegoen; beraz ez zegoen ezer oztopatzeko. Lapur arrunta izan zitekeen, edo Douglas jaunaren aurkako kexu pertsonal bat izan zezakeen. Douglas jaunak bere bizitzaren zatirik handiena Amerikan eman duenez, eta eskopeta hau amerikarra dirudenez, litekeena da kexu pertsonala izatea teoria sinesgarriena. Gela honetara sartu zen iritsi zen lehenengoa zelako, eta gortinaren atzean ezkutatu zen. Han egon zen gaueko hamaikak pasatuta arte. Ordu horretan Douglas jauna gelara sartu zen. Topaketa laburra izan zen, halakorik egon bazen; izan ere, Douglas andrearen arabera, bere senarra ez zen minutu batzuk baino gehiagoz kanpo egon tiroa entzun zuenean.”

“Kandela hori erakusten du”, esan zuen Holmesek. “Hain zuzen. Kandela, berria zena, ez dago hazbete erdi baino gehiago erretua. Mahai gainean jarri behar izan zuen eraso jaso aurretik; bestela, erori egingo zen hura erortzean. Horrek erakusten du ez zela eraso berehala gelara sartu zenean. Barker jauna iritsi zenean, kandela piztuta zegoen eta lanpara itzalita.”

“Hori guztia nahiko argia da.”

“Beno, orain lerro horretan berreraiki ditzakegu gauzak. Douglas jauna gelara sartzen

da. Kandela uzten du. Gizon bat agertzen da gortinaren atzetik. Eskopeta honekin armaturik dago. Ezkontza-eraztuna eskatzen du—Jainkoak bakarrik daki zergatik, baina hala izan behar zuen. Douglas jaunak eman egin zuen. Gero, odol hotzean edo borroka batean—Douglas-ek lurtean aurkitutako mailua hartzera ere iritsi zitekeen—modu izugarri honetan tirokatu zuen. Arma bota zuen, eta badirudi karta bitxi hau ere bai—V. V. 341, edozer dela hori—eta ihes egin zuen leihotik eta fosoa zeharkatuz, Cecil Barker krimena deskubritzen ari zen une berean. Zer diozu horri, Holmes jauna?”

“Oso interesgarria, baina ez oso sinesgarria.”

“Gizona, zentzugabekeria hutsa litzateke beste ezer are okerragoa ez balitz!”
oihu egin zuen MacDonaldek.

“Norbaitek gizona hil du, eta nork egin duen argi erakutsiko nizuke beste modu batean egin behar zuela. Zer esan nahi du ihesaldia horrela moztuta uztearekin? Zer esan nahi du eskopeta erabiliz, isiltasuna bere ihes egiteko aukera bakarra zenean? Zatoz, Holmes jauna, zure esku dago bidea erakustea, White Masonen teoria ez dela sinesgarria esaten duzunez.”

Holmes arretea handiz egon zen eztabaida luze honetan, esandako hitz bakar bat ere galdu gabe, begi zorrotzak alde batetik bestera mugitzen zitzaizkiola eta bekokia hausnarketaz zimurtuta.

“Gustatuko litzaidake datu gehiago izatea teoria batera iritsi aurretik, Mac jauna”, esan zuen, gorpuaren ondoan belaunikatuz. “Ai ene! zauri hauek benetan ikaragarriak dira. Ekar al dezakegu maiordomoa une batez? ... Ames, ulertzen dut sarri ikusi duzula marka oso ezohiko hau—zirkulu baten barruan dagoen triangelu markatua—Douglas jaunaren besaurrean?”

“Askotan, jauna.”

“Inoiz entzun al zenuen zer esan nahi zuen horrek?”

“Ez, jauna.”

“Min handia eman behar izan zuen ezarri zenean. Erredura bat dela, zalantzarik gabe. Orain, Ames, ohartzen dut Douglas jaunaren masailezurraren angeluan igeltsu zati txiki bat dagoela. Ohartu al zinen hori bizirik zegoenean?”

“Bai, jauna, atzo goizean bizarra egiterakoan moztu zuen bere burua.”

“Inoiz jakin al duzu aurretik bizarra egiterakoan bere burua moztzen?”

“Ez aspaldi, jauna.”

“Iradokitzailea!” esan zuen Holmesek. “Baliteke, noski, kasualitate hutsa izatea, edo arriskuaren beldurra adierazten duen urduritasun baten seinale izan daiteke. Atzo, Ames, ohartu al zinen Douglas jaunaren jokabidean ezer ezohikorik?”

“Pixka bat geldiezin eta asaldatuta zegoela iruditu zitzaidan, jauna.”

“Ha! Eraso ez zen erabat ustekabekoa izango. Aurrerapen txiki bat egiten ari gara, ezta? Nahiago al zenuke galdeketak zuk egitea, Mr. Mac?”

“Ez, Mr. Holmes, zure eskuetan hobeto dago.”

“Bada, orduan, pasa gaitezen txartel honetara—V. V. 341. Kartoi latza da. Ba al duzu halakorik etxean?”

“Ez dut uste.”

Holmes mahaira joan zen eta tinta pixka bat hartu zuen botila bakoitzetik blotting paperaren gainean jarrita. “Ez zen gela honetan inprimatu,” esan zuen; “hemen tinta beltza da eta bestea morexka. Lumaz lodi batekin egin da, eta hauek finak dira. Ez, beste nonbait egina izan da, esango nuke. Egin al dezakezu ezer inskripzioarekin, Ames?”

“Ez, jauna, ezer ez.”

“Zer uste duzu, Mr. Mac?”

“Niregan sortzen duen inpresioa da gizarte sekretu moduko bat dela; gauza bera besoko bere ikurrarekin.”

“Hori ere nire ideia da,” esan zuen White Masons-ek.

“Bada, lan-hipotesi gisa har dezakegu eta gero ikusiko dugu zenbateraino desagertzen diren gure zailtasunak. Horrelako gizarte bateko agente batek etxera sartzen da, Douglas jauna zain du, arma honekin ia burua lehertzen dio, eta ihes egiten du lubakia zeharkatuz, karta bat gorpuaren ondoan utzita, egunkarietan aipatzen denean gizarteko beste kideei mendekua gauzatu dela jakinarazteko balioko diena. Hori guztia bat dator. Baina zergatik arma hau, beste guztien artean?”

“Zehazki.”

“Eta zergatik falta den eraztuna?”

“Oso ondo.”

“Eta zergatik ez dago atxiloketarik? Orain biak pasata daude. Uste dut egunsentiaz geroztik berrogei miliako erradioan dauden polizia guztiak euriak bustitako ezezagun baten

bila ari direla?”

“Hori da, Mr. Holmes.”

“Bada, gordeleku hurbil bat edo arropa aldaketa prest ez badu, nekez ihes egingo du. Eta hala ere orain arte ihes egin dute!” Holmes leihora joan zen eta bere lupaz leiho-ertzeko odol arrastoa aztertzen ari zen. “Oinetako baten aztarna argia da. Oso zabala da; oin zabaldua, esango nuke. Bitxia, izan ere, lokatz-izkin honetan ikus daitezkeen oin-marken arabera, beste bat oinetako dotoreagoa zela esango litzateke. Hala ere, oso lausotuta daude. Zer da mahaiaren azpian hau?”

“Douglas jaunaren dumb-bellak,” esan zuen Amesek. “Dumb-bell bat besterik ez dago.” “Non dago bestea?”

“Ez dakit, Mr. Holmes. Agian bakarra zegoen. Ez ditut hilabeteetan ikusi.”

“Dumb-bell bat—” esan zuen Holmesek serio; baina bere oharrak atean kolpe zorrotz batek eten zituen.

Gizon altu, eguzkiak beltzarantutako, sendo eta itxura garbiko batek burua sartu zuen. Ez nuen zailtasunik izan Cecil Barker zela asmatzeko, haren nagusiaz entzuna nuen. Bere begirada menderatzaileak azkar ibili zen, aurpegiz aurpegi galdezka.

“Barkatu zure kontsulta etetea,” esan zuen, “baina azken berriak entzun behar dituzue.” “Atxiloketa bat?”

“Ez halako zortea. Baina bizikleta aurkitu dute. Gizonak bizikleta atzean utzi du. Zatozte ikustera. Atezainetik ehun metrora dago.”

Jauregiko sarrera-bidean aurkitu genituen hiru edo lau zaldain eta alfer batzuk, zuhaixka artean ezkutatuta zegoen bizikleta bat aztertzen. Rudge-Whitworth ongi erabilia zen, bidaia luze baten ondorioz zipriztindua.

Saddlebegi bat zuen giltza eta olioontziarekin, baina ez zegoen jabearen arrastorik.

“Poliziarentzat laguntza handia izango litzateke,” esan zuen ikuskatzaileak, “gauza hauek zenbakituta eta erregistratuta baleude. Baina daukagunarekin eskertu behar dugu. Non joan zen aurkitzen ez badugu ere, gutxienez nondik etorri zen jakitera hurbil gaitzke. Baina zer arraio egin du gizonak bizikleta uzteko? Eta nola ihes egin du hori gabe? Ez dugu argi-izpirik ere ikusten, Mr. Holmes.”

“Ez?” erantzun zuen nire lagunak pentsakor. “Zalantzan nago!”

V. KAPITULUA - Dramako jendea

White Masonek galdetu zuen, etxera berriz sartzen ari ginela:

“Azterketa-geleko dena ikusi duzue nahi zenutena?”

“Momentuz,” esan zuen ikuskatzaileak, eta Holmesek buruaz baietz egin zuen.

“Orduan, agian, etxe honetako pertsona batzuen testigantza entzun nahiko zenukete. Jantoki-gela erabil dezakegu, Ames. Mesedez, zatoz zu lehena eta azaldu zer dakizun.”

Butlerraren kontakizuna sinplea eta argia izan zen, eta zintzotasunaren inpresio sinesgarria eman zuen. Bost urte lehenago kontratatu zuten, Douglas Birlstonera lehen aldiz etorri zenean. Amesek ulertzen zuen Douglas jauna Ameriketara dirua egindako jaun aberatsa zela. Enplegatzaile atsegin eta zuhurra izan zen —Ames ohituta zegoen bezainbeste ez, agian; baina ezin da dena eduki. Ez zuen inoiz Douglas jaunaren inolako beldur edo kezka zantzurik ikusi: aitzitik, ezagutu zuen gizonik beldurgabeena zen.

Gauero altzarazten zuten zubi jasoia etxeko antzinako ohituragatik, eta berak ere ohitura zaharrak mantentzea gustuko zuen.

Douglas jauna gutxitan joaten zen Londresera edo herritik irteten; baina krimenaren aurreko egunean Tunbridge Wells-era joan zen erosketak egitera. Amesek ohartu zuen egun hartan Douglas jaunaren portaeran egonezin eta asaldura pixka bat zegoela; pazientziarik gabe eta suminkor samar zegoela iruditu baitzitzaion, eta hori ez zen ohikoa harengan. Gau hartan ez zen ohera joan; etxearen atzeko despentsan zegoen, zilarra gordetzen, ateko kanpaia bortizki jo zutenean.

Ez zuen tiro soinurik entzun; baina ia ezinezkoa zen, despentsa eta sukaldeak etxearen atzealde osoan baitzeuden, eta hainbat ate itxi eta pasabide luze bat tartean baitzegoen.

Etxeko andrea bere gelatik irten zen, kanpaiaren jotze bortitzak erakarrita. Biak batera joan ziren etxearen aurrealdera.

Eskaileraren oinetara iritsi zirenean, Douglas andrea eskaileratik jaisten ikusi zuen. Ez, ez zen presaka ari; ez zitzaion bereziki aztoratua iruditzen. Eskaileraren behealdera iritsi bezain laster, Barker jauna ikerketako gelatik irten zen korrika. Douglas andrea geldiarazi eta atzera itzultzeko eskatu zion:

“Jainkoarren, itzuli zure gelara!” oihukatu zuen. “Jack gizajoa hilda dago! Ezin duzu ezer egin. Jainkoarren, itzuli!”

Eskaileretan pixka bat konbentzitu ondoren, Douglas andrea atzera igo zen. Ez zuen

garrasi egin. Ez zuen inolako oihurik egin. Allen andreak, etxeko andre laguntzaileak, goira eraman zuen eta logelan harekin geratu zen.

Amesek eta Barker jaunak orduan berriz ikerketako gelara itzuli ziren, eta han dena poliziak ikusitako bezala aurkitu zuten. Kandela ez zegoen piztuta ordu hartan; lanpara, ordea, piztuta zegoen.

Leihotik begiratu zuten; baina gaua oso iluna zen eta ez zen ezer ikusten ez entzuten. Ondoren, korrika atera ziren hall-era, non Amesek zubi altxagarria jaisteko erabiltzen zen biraderari eragin zion. Barker jaunak orduan presaka joan zen polizia deitzera.

Horixe zen, funtsean, butlerraren testigantza.

Allen andrearen, etxeko andreak, emandako kontakizunak, bere neurrian, aurreko zerbitzariarenaren baieztapena egiten zuen. Etxeko andrearen gela nahiko gertuago zegoen etxearen aurrealdera Ames lanean ari zen despentsa baino.

Ohera joateko prestatzen ari zen, kanpaiaren joera ozenak arreta erakarri zuenean. Entzumen apur bat eskasa zuen. Agian horregatik ez zuen tiroa entzun; baina, edozein kasutan, ikerketako gela urrun zegoen.

Gogoratzen zuen ate baten kolpearen antzeko soinu bat entzun izana; hori lehenago izan zen —gutxienez ordu erdi lehenago kanpaia jo aurretik—.

Ames korrika joan zenean aurrealdera, bera ere joan zen. Barker jauna, oso zurbil eta asaldatua, ikerketako gelatik irteten ikusi zuen. Douglas andrea eskaileretan behera zetorren unean geldiarazi zuen. Atzera itzultzeko eskatu zion, eta hark erantzun zion, baina esandakoa ezin izan zen entzun.

“Eraman gora! Berarekin egon zaitez!” esan zion Barker jaunak Allen andreari.

Horregatik, logelara eraman zuen eta lasaitzen saiatu zen. Oso aztoratuta zegoen, dardarka guztiz, baina ez zuen behera jaisteko beste saiakerarik egin. Bere pijama-jantzia zeraman, logelako sutondoaren ondoan eserita, burua esku artean sartuta. Allen andrea gauaren zatirik handienez harekin geratu zen.

Beste zerbitzariari dagokienez, denak ohera joanak ziren, eta alarma ez zitzaien iritsi polizia iritsi aurretik. Etxearen atzeko muturrean lo egiten zuten, eta ezinezkoa zen ezer entzutea.

Orain arte etxeko andreak ez zuen ezer gehitu gurutzaketetan, kexu eta harridura-adierazpenak besterik ez.

Cecil Barkerrek Allen andrearen lekua hartu zuen lekuko gisa. Aurreko gaueko

gertakariei dagokienez, ez zuen poliziari esan zuenaz gain ezer handirik gehitzeko. Bere ustez, hiltzailea leihotik ihes egin zuen. Odol-orbanak hori argi erakusten zuen, bere iritziz. Gainera, zubia altxatuta zegoenez, ez zegoen ihes egiteko beste biderik.

Ezin zuen azaldu zer gertatu zen hiltzailearekin, ezta zergatik ez zuen bere bizikleta eramanez, berea bazen behintzat. Ezin zen inolaz ere lubakian ito, urak ez baitzuen hiru oin baino sakonera handiagoa inon.

Bere buruan teoria oso zehatz bat zuen hilketari buruz. Douglas gizon isila zen, eta bere bizitzan inoiz aipatu ez zituen pasarte batzuk bazeuden. Gaztetan Ameriketara emigratu zuen. Ondo aurrera egin zuen, eta Barkerrek lehen aldiz Kalifornian ezagutu zuen, non Benito Canyon izeneko meategi arrakastatsu batean bazkide bihurtu ziren. Ondo joan zitzairen; baina Douglas bat-batean atera eta Ingalaterrara abiatu zen.

Orduan alarguna zen. Barkerrek geroago bere dirua jaso eta Londresen bizitzera etorri zen. Horrela berriro zuten adiskidetasuna.

Douglasen irudipena zuen bere buruaren gain zegoen arrisku bat zegoela, eta Kaliforniatik bat-batean alde egin izana eta Ingalaterran hain leku lasaian etxea alokatzea horrekin lotuta zeudela. Uste zuen erakunde sekretu bat, antolakunde errukigabe bat, Douglasen atzetik zegoela, eta ez zuela inoiz atsedetik hartuko hil arte.

Bere esaldi batzuek ideia hori eman zioten; baina ez zion inoiz esan zein zen erakundea, ezta nola iraindu zuen ere. Pentsa zezakeen kartelaren inskripzioak erakunde sekretu horri egiten ziola erreferentzia.

“Zenbat denbora egon zinen Douglasen ondoan Kalifornian?” galdetu zuen MacDonald ikuskatzaileak.

“Bost urte guztira.”

“Bakarrik zegoen, diozu?”

“Alarguna zen.”

“Bere lehen emaztea nondik zetorren inoiz entzun al duzu?”

“Ez, gogoratzen dut esaten zuela jatorri alemanekoa zela, eta haren erretratua ikusi dut. Emakume oso ederra zen. Tifusak eramanez zuen bera ezagutu baino urtebete lehenago.”

“Bere iraganari Amerikako zein atalekin lotzen diozu bereziki?”

“Chicago aipatzen entzun diot. Hiri hura ondo ezagutzen zuen eta han lan egina zen. Ikatza eta burdinaren eskualdeez ere hitz egiten entzun diot. Bere garaian asko bidaiatu zuen.”

“Politikaria zen? Gizarte sekretu horrek politikarekin zerikusia al zuen?”

“Ez, ez zitzaion politikak axola.”

“Ez duzu uste kriminala zenik?”

“Aitzitik, nire bizitzan ez dut gizon zuzenagorik ezagutu.”

“Ba al zegoen bere bizitza Kalifornian zerbait bitxirik?”

“Gustukoen zuen gure meatze-lursailean, mendietan, gelditzea eta lan egitea. Ahal zuenean ez zen beste gizonen artean ibiltzen. Horregatik pentsatu nuen lehen aldiz norbait haren atzetik zegoela. Gero, hain bat-batean Europara joan zenean, ziur egon nintzen hala zela. Uste dut nolabaiteko abisua jaso zuela. Haren alde egin eta astebete igaro baino lehen, sei gizon inguru galdetzen aritu ziren haren berri.”

“Zer motatako gizonak?”

“Bada, itxura gogorreko talde bat zen. Meatzera etorri ziren eta non zegoen jakin nahi zuten. Nik esan nien Europara joana zela eta ez nekiela non aurkitu. Ez zioten onik nahi — erraz ikusten zen hori.”

“Gizon haiek amerikarrak ziren —kaliforniarrak?”

“Beno, ez dakit kaliforniarrak ote ziren. Amerikarrak ziren, hori bai. Baina ez ziren meatzariak. Ez dakit zer ziren, eta pozik ikusi nituen alde egiten.”

“Hori duela sei urte izan zen?”

“Ia zazpi.”

“Eta ondoren bost urte egin zenuten elkarrekin Kalifornian, beraz, kontu hau gutxienez hamaika urte atzera doa?”

“Hala da.”

“Liskar oso larria izan behar du, hainbeste denboran horrela iraunarazteko. Ez zen gauza arina izango haren jatorrian.”

“Uste dut bere bizitza osoa itzalean mantendu zuela. Ez zen inoiz bere burutik guztiz desagertu.”

“Baina gizon batek bere gainean arrisku bat badu eta zer den badaki, ez al duzu uste poliziara joko lukeela babes bila?”

“Agian babesik ezin zitzaion eman arriskuren bat zen. Bada jakin behar duzun gauza bat: beti armatuta ibiltzen zen. Bere errebolberra ez zitzaion inoiz poltsikotik ateratzen. Baina, zoritxar txarrez, bart pijaman zegoen eta logelan utzia zuen. Zubia altxatuta zegoenean, uste dut segurutzat jotzen zuela bere burua.”

“Data hauek argiago ikusi nahiko nituzke,” esan zuen MacDonaldek. “Duela sei urte baino gehiago Douglas Kaliforniatik joan zen. Hurrengo urtean jarraitu zenion, ezta?”

“Hala da.”

“Eta bost urte zeramatzan ezkontuta. Ezkontzaren garaian itzuliko zinen.”

“Hilabete inguru lehenago. Bere ezkontza-lekuko izan nintzen.”

“Ezagutzen zenuen Mrs. Douglas ezkondu aurretik?”

“Ez, ez nuen ezagutzen. Hamar urtez kanpoan egon nintzen Ingalaterratik.”

“Baina geroztik asko ikusi duzu.”

Barkerrek begirada zorrotz batez begiratu zion detektibeari.

“Bera asko ikusi dut geroztik,” erantzun zuen. “Hura ikusten badut, gizon bat bisitatu ezin duzulako da, haren emaztea ezagutu gabe. Konexioren bat dagoela uste baduzu...”

“Ez dut ezer uste, Mr. Barker. Galdeketa guztiak egin behar ditut kasuarekin zerikusia izan dezaketenak. Baina ez dut irainik nahi.”

“Galdeketa batzuk iraingarriak dira,” erantzun zuen haserre.

“Guk nahi duguna datuak besterik ez dira. Zure intereserako eta guztien intereserako da argitzea. Mr. Douglas guztiz ados al zegoen zure adiskidetasunarekin bere emaztearekin?”

Barker zurbiltzen joan zen, eta bere esku sendo eta handiak estu-estu elkartu zituen, ia dardarka. “Ez duzu eskubiderik halako galderak egiteko!” oihukatu zuen. “Zer du honek ikertzen ari zaretenarekin zerikusirik?”

“Galdera errepikatu beharko dut.”

“Beno, ez diot erantzungo.”

“Ezet esan dezakezu; baina jakin behar duzu zure ezezkoak berak erantzun bat ematen duela, ez zenukeelako ukatuko zerbait ezkutatzeko ezer ez bazenu.”

Barker une batez geldi egon zen, aurpegia gogor, bekain beltz sendoak behera

jaitsita pentsamendu sakonean. Gero gora begiratu eta irribarre egin zuen.

“Beno, uste dut zuek zuen lana egiten ari zaretela, eta ez dudala oztoporik jarri behar. Bakarrik eskatuko nizueke Mrs. Douglas ez kezkatzea; nahikoa dauka orain. Esan dezaket Douglas gizajoak munduan akats bakarra zuela: jeloskortasuna. Nire lagun handia zen —inork ezin zuen ni baino gehiago maite lagun bat. Eta bere emazteaz ere erabat maiteminduta zegoen. Ni etortzea gustatzen zitzaion, etengabe deitzen zidan. Eta hala ere, bere emazteak eta biok elkarrekin hitz egiten genuenean edo gure artean nolabaiteko hurbiltasuna zegoenean, jeloskortasun-uholde bat etortzen zitzaion, eta berehala kontrola galtzen zuen eta gauzarik basatienak esaten zituen. Behin baino gehiagotan zin egin diot ez nintzela etorriko horregatik, eta gero hark barkamen eta erregu gutun horiek bidaltzen zizkidan, eta ezin nuen ezetz esan. Baina esan dezaket, jaunok, nire azken hitza balitz bezala: inoiz ez dut gizonik ezagutu emazte maitekor eta leialago batekin —eta lagun leialago batekin ere ez!”

Pasioz eta sentimenduz esana izan zen, eta hala ere MacDonald ikuskatzaileak ezin izan zuen gaia alde batera utzi.

“Jakin badakizu,” esan zuen, “hildakoaren ezkontza-eraztuna hatzetik kendu dela?” “Hala dirudi,” esan zuen Barkerrek.

“Zer esan nahi duzu ‘hala dirudi’-rekin? Egitate bat da.”

Gizona nahasia eta zalantzati agertu zen.

“‘Hala dirudi’ esan dudanean esan nahi nuen pentsa zitekeela berak kendu zuela eraztuna.”

“Egia da eraztuna falta izateak —nork kendu duen alde batera utzita— edonori iradokiko liokeela ezkontza eta tragedia lotuta daudela, ezta?”

Barkerrek sorbalda zabalak altxatu zituen.

“Ezin dut esan zer esan nahi duen.”

“Ez dut uste galdera gehiago dudarik momentuz,” esan zuen MacDonaldek hotz.

“Puntu txiki bat bazegoen,” esan zuen Sherlock Holmesek. “Gelan sartu zinenean, mahai gainean kandela bat bakarrik zegoen piztuta, ezta?”

“Bai, hala zen.”

“Bere argitan ikusi zenuen zerbait izugarri gertatua zela?”

“Zehazki.”

“Berehala laguntza eskatu zenuen?”

“Bai.”

“Eta oso azkar iritsi zen?”

“Minutu baten barruan edo.”

“Eta hala ere iritsi zirenean kandela itzalita zegoen eta lanpara piztuta. Oso bitxia dirudi.” Berriro ere Barkerrek zalantza zantzuak erakutsi zituen.

“Ez dut uste bitxia denik, Mr. Holmes,” erantzun zuen etenaldi baten ondoren. “Kandelak argi oso txarra ematen zuen. Nire lehen ideia argi hobea lortzea izan zen. Lanpara mahai gainean zegoen; beraz, piztu nuen.”

“Eta kandela itzali zenuen?”

“Zehazki.”

Holmesek ez zuen galdera gehiago egin, eta Barkerrek, gu hirurok erronka moduko begirada batez begiratuta, buelta eman eta gela utzi zuen.

MacDonald ikuskatzaileak ohar bat bidali zuen Mrs. Douglas bere gelan ikusiko zuela esanez; baina hark jantoki-gelan elkartuko zela erantzun zuen. Orain sartu zen, hogeita hamar urte inguruko emakume altu eta eder bat, bere burua menderatzen eta oso neurritsu agertzen zena, nik irudikatu nuen figura tragiko eta nahasiaren oso desberdina. Egia da aurpegia zurbil eta zimurtua zuela, kolpe handi bat jasan duen norbaiten modukoa; baina bere jarrera lasai zen, eta mahaiaren ertzean pausatutako esku finak nireak bezain egonkor ziruditen. Bere begi triste eta erreguzkoak gutako bakoitzarengandik igaro ziren, galdezketak moduko adierazpen bitxiarekin. Begirada hark bat-batean hitz bihurtu zen.

“Zerbait aurkitu al duzue oraindik?” galdetu zuen. Nire irudipena al zen galdera hartan itxaropen baino beldur gehiago zegoela?

“Beharrezko urrats guztiak hartu ditugu, Mrs. Douglas,” esan zuen ikuskatzaileak. “Ziur egon zaitezke ezer ez dela baztertuko.”

“Ez galdu dirurik,” esan zuen tonu hilez eta lauan. “Nire nahia da ahalik eta ahalegin handiena egin dadila.”

“Agian zerbait konta diezagukezu, gai honi argi pixka bat eman diezaiokeena.” “Beldur naiz ezetz; baina dakidan guztia zuen esku dago.”

“Mr. Cecil Barkerrek esan digu ez zenuela benetan ikusi —ez zinela tragedia gertatu zen gelan inoiz egon—?”

“Ez, eskaileretan atzera bultzatu ninduen. Galdetu zidan nire gelara itzultzeko.” “Bai. Tiroa entzun zenuen eta berehala jaitsi zinen.”

“Pijama-jantzia jantzi nuen eta gero jaitsi nintzen.”

“Tiroa entzun zenuenetik zenbat denbora igaro zen eskaileretan Mr. Barkerrek geldiarazi zintuen arte?”

“Agian bi minutu. Halako une batean denbora neurtzea oso zaila da. Ez zidan aurrera jarraitzen utzi nahi izan. Ezer ezin nuela egin esan zidan. Gero Allen andreak, etxeko andreak, berriz goira eraman ninduen. Dena amets ikaragarri baten modukoa izan zen.”

“Eman al dezakezu ideiarik zenbat denbora egon zen zure senarra behean tiroa entzun zenuen arte?”

“Ez, ezin dut esan. Bere jantzi-gelatik irten zen, eta nik ez nuen irteten entzun. Gauero etxearen inguruko buelta ematen zuen, suaren beldur baitzen. Hori da inoiz haren beldur izan dudana gauza bakarra.”

“Hori da nire galdera nagusira iristen den puntua, Mrs. Douglas. Zure senarra Ingalaterran bakarrik ezagutu duzu, ezta?”

“Bai, bost urte daramatzagu ezkondata.”

“Entzun al diozu Ameriketara gertatutako zerbaiten inguruan hitz egiten, eta horrek arriskuren bat ekar dezakeela berarentzat?”

Mrs. Douglas-ek pentsakor hartu zuen denbora erantzun aurretik.

“Bai,” esan zuen azkenean. “Beti sentitu dut arrisku bat haren gain zegoela. Ez zuen nirekin horretaz hitz egin nahi. Ez zen nireganako konfiantza faltagatik —gure artean maitasun eta konfiantza osoa zegoen—, baizik eta niri kezkarik ez eragiteko nahiagatik. Uste zuen dena jakingo banu gehiegi kezkatuko nintzela, eta horregatik isilik egoten zen.”

“Nola jakin zenuen, orduan?”

Mrs. Douglas-en aurpegia irribarre arin batez argitu zen.

“Senar batek inoiz sekretu bat bizitza osoan gorde al dezake, eta maite duen emakume batek ez du susmorik izango? Bere isiltasunagatik jakin nuen Amerikako bere bizitzako pasarte batzuei buruz hitz egiten ez zuelako. Hartzen zituen neurri jakinengatik jakin nuen. Utzita zituen hitz batzuek jakin nuen. Ezezagunak ziruditen arrotzei begiratzeko zuen moduagatik jakin nuen. Erabat ziur nengoen etsai indartsuak zituela, bere atzetik zeudela uste zuela, eta beti zaintzen zegoela haien aurka. Hain ziur nengoen, ezen urteetan beldurtuta egon naiz beranduago etortzen zenean.”

“Baimenik badut galdetzeko,” esan zuten Holmesek, “zein ziren zure arreta erakarri zuten hitz horiek?”

“The Valley of Fear,” erantzun zuen andreak. “Hori zen erabiltzen zuen esamoldea galdetzen nionean. ‘Beldurraren Haranean egon naiz. Oraindik ez naiz atera.’ — ‘Inoiz ez al gara Beldurraren Haranetik aterako?’ galdetu izan diot, ohi baino serioago ikusten nuenean. ‘Batzuetan uste dut inoiz ez garela aterako,’ erantzuten zuen.”

“Zalantzarik gabe galdetu zenioten zer esan nahi zuen Beldurraren Haranak?”

“Bai; baina bere aurpegia oso serio bihurtzen zen eta burua astintzen zuen. ‘Nahikoa da gutako batek haren itzalean egon izana,’ esaten zuen. ‘Jainkoarren, inoiz ez dadila zure gain erori!’ Benetako haran bat zen, non bizi izan zen eta non zerbait ikaragarria gertatu zitzaion, horretaz ziur nago; baina ezin dizut gehiago esan.”

“Eta inoiz ez zuen izenik aipatu?”

“Bai, behin sukarez deliratzen zegoenean, duela hiru urte ehiza-istripu baten ondoren. Orduan gogoratzen dut izen bat etengabe bere ezpainetara zetorrela. Haserrez eta izu moduko batekin esaten zuen. McGinty zen izena —Bodymaster McGinty. Sendatu zenean galdetu nion nor zen Bodymaster McGinty, eta zeinen gorputzaren nagusia zen. ‘Inoiz ez nirearen, Jainkoari eskerrak!’ erantzun zuen barrez, eta hori izan zen lortu nuen guztia. Baina badago lotura bat Bodymaster McGinty eta Beldurraren Haranaren artean.”

“Beste puntu bat dago,” esan zuten MacDonald ikuskatzaileak. “Mr. Douglas Londresko ostatu batean ezagutu zenuen, eta han bertan ezkongai jarri zineten, ezta? Ba al zegoen erromantzerik, edo zerbait sekretu edo misteriotzurik ezkontzan?”

“Erromantzea bazegoen. Beti dago erromantzea. Baina ez zegoen ezer misteriotzurik.” “Ez zuen areriorik?”

“Ez, erabat libre nintzen.”

“Entzun duzu, zalantzarik gabe, bere ezkontza-eraztuna kendu dela. Horrek ezer iradokitzen al dizu? Demagun bere iraganeko etsai batek aurkitu duela eta krimen hau egin duela; zer arrazoiengatik ken ziezaiokeen ezkontza-eraztuna?”

Une batez zin egin nezakeen emakumearen ezpainetan irribarre baten itzal ahulena agertu zela. “Ezin dut benetan esan,” erantzun zuen. “Oso gauza bitxia da, zalantzarik gabe.”

“Beno, ez zaituztegu gehiago atxikiko, eta barkatu une honetan halako eragozpena sortu izana,” esan zuten ikuskatzaileak. “Beste puntu batzuk egongo dira, zalantzarik gabe; baina sortzen diren heinean zuregana joko dugu.”

Altxatu egin zen, eta berriro ere kontziente izan nintzen begirada azkar, galdezka hari

hartaz, zeinarekin une bat lehenago gu aztertu gintuen. “Zer irudipena egin dizue nire testigantzak?” Galdera hori esan izan balu bezain garbia zen. Gero, agur eginez, gelatik atera zen.

“Emakume ederra da—oso emakume ederra,” esan zuen MacDonaldek pentsakor, atea itxi ondoren. “Gizon Barker hau asko ibili da hemen, zalantzarik gabe. Emakume bati erakargarria izan daitekeen gizona da. Onartzen du hildakoa jeloskor zela, eta agian berak ondoen zekien zergatik izan zezakeen jeloskor. Gero ezkontza-eraztun hori dago. Hori ezin da alde batera utzi. Hildako baten

ezkontza-eraztuna kentzen duen gizona... Zer diozu horri, Mr. Holmes?”

Nire laguna eskuak buruaren gainean jarrita eserita egon zen, pentsamendu sakonenean murgilduta. Orain altxatu eta kanpaia jo zuen.

“Ames,” esan zuen butlerrak sartu zenean, “non dago orain Mr. Cecil Barker?” “Begiratuko dut, jauna.”

Une batean itzuli zen esatera Barker lorategian zegoela.

“Ames, gogoratzen al duzu zer zuen Mr. Barkerrek oinetan bart, ikerketako gelan elkartu zinetenean?” “Bai, Mr. Holmes. Logelako zapatilak zituen. Nik ekarri nizkion botak poliziara joan zenean.” “Non daude zapatilak orain?”

“Hall-eko aulki baten azpian daude oraindik.”

“Oso ondo, Ames. Jakina, garrantzitsua da jakitea zein arrasto diren Barker jaunarenak eta zein kanpokoak.”

“Bai, jauna. Esan dezaket zapatilak odolez zikinduta zeudela—nireak ere bai, egia esan.” “Normala da, gelaren egoera ikusita. Oso ondo, Ames. Deituko dugu behar badugu.”

Minutu batzuk geroago ikerketako gelan geunden. Holmesek hall-eko zapatilak ekarri zituen berarekin. Amesek ohartarazi bezala, bi zapatilen zolak odolez ilunduta zeuden.

“Bitxia!” marmar egin zuen Holmesek, leihoaren argitan zutik eta xehe-xehe aztertuz. “Oso bitxia benetan!”

Mugimendu azkar batekin, ia katu baten moduan makurtuz, zapatila bat hartu eta leiho-ertzeko odol-markaren gainean jarri zuen. Zehatz-mehatz bat zetorren.

Isilik irribarre egin zien bere lagunei.

Ikuskatzailea emozioz eraldatua zegoen. Bere azentuak hesi baten kontra makila baten moduan jo zuen.

“Gizona!” oihukatu zuen, “ez dago zalantzarik! Barkerrek berak markatu du leihoa. Oinetako marka baino dezente zabalagoa da. Esan zenuen oin zabala zela, eta hemen dago azalpena. Baina zer ari da gertatzen, Mr. Holmes—zer ari da gertatzen?”

“Bai, zer ari da gertatzen?” errepikatu zuen nire lagunak pentsakor.

White Masons-ek barre txiki bat egin zuen eta esku potoloak igurtzi zituen bere gogobetetasun profesionalean.

“Esan nuen kasu gogorra zela!” oihukatu zuen. “Eta benetan gogorra da!”

VI. KAPITULUA - Egunsetiko argia

Lagun detektibeek xehetasun askoren inguruko galdeketa ugari izan zituzten; beraz, ni bakarrik itzuli nintzen herriko ostatuan genituen gela xumeetara. Baina hori egin aurretik, paseo bat eman nuen etxearen alboan zegoen lorategi zahar eta bitxi hartan. Haginez osatutako zuhaitz-ilara oso zaharrek, diseinu arraroetan moztuak, inguratu egiten zuten. Barruan belar-luzera eder bat zegoen, erdian eguzki-erloju zahar batekin; eta guztizko efektua hain zen lasaigarria eta baregarria, non nire nerbio nahasi samarretarako ongi etorria izan zen.

Halako bake sakoneko giroan, norberak ahaztu zezakeen —edo amets gaizto moduko zerbait bezala gogoratu besterik ez— lurrian zabaldua zegoen, odolez zikindutako figura hura ikerketa-gelan. Eta

hala ere, lorategian zehar ibiltzen nintzela eta nire arima haren ukendu leunean murgiltzen saiatzen nintzela, gertaera bitxi bat izan zen, tragediara berriro ekarri ninduen eta nire buruan inpresio ilun bat utzi zuena.

Esan dut hagin-zuhaitzen apaingarriek lorategia inguratzen zutela. Etxetik urrunen zegoen muturrean, zuhaitzak etengabeko hesian loditzen ziren. Hesi horren beste aldean, etxera hurbiltzen zen edonoren begietatik ezkutatuta, harrizko eserleku bat zegoen. Hara hurbiltzean, ahotsak entzun nituen; gizon baten tonu sakoneko zerbait esanez, eta emakume baten barre leun eta arin batek erantzunda.

Une bat geroago, hesiaren muturraren inguruan jiratu nintzen eta nire begiek Mrs. Douglas eta Barker gizona ikusi zituzten, nire presentziaz jabetu aurretik.

Bere itxurak kolpea eman zidan. Jantoki-gelan apala eta zuhurra zen. Orain, tristuraren itxura oro desagertua zen. Begiak bizitzaren pozarekin distiratzten zituen, eta aurpegia oraindik ere bere lagunaren iruzkin baten ondoriozko dibertsioak astintzen zuen. Hark aurrera makurtuta eserita zegoen, eskuak elkartuta eta besaurreak belaunen gainean, aurpegi ausart eta ederrean irribarre erantzule batekin. Une batean —baina une bat beranduegia izan zen— berriro jarri zituzten beren maskara serioak nire figura agertu zenean. Presaka hitz pare bat trukatu zituzten, eta gero Barker altxatu eta niregana etorri zen.

“Barkatu, jauna,” esan zuen, “Dr. Watson zara, ezta?”

Burua makurtu nuen, nire aurpegian —uste dut— niregan sortu zen inpresioa nahiko argi erakusten zuen hoztasun batekin.

“Uste genuen zu izan zintezkeela, zure adiskidetasuna Sherlock Holmes jaunarekin oso ezaguna baita. Axola al zaizu une batez etorri eta Mrs. Douglasekin hitz egitea?”

Jarrera ilun batekin jarraitu nion. Oso argi ikusten nuen nire buruan lurrean zegoen figura apurtu hura. Hemen, tragediaren ondorengo ordu gutxira, haren emaztea eta lagun hurbilena elkarrekin barreka zeuden, haren lorategian, harenak izan zen lekuan.

Emakumeari erreserbaz agurtu nion. Jantoki-gelan bere doluarekin batera dolutu nintzen. Orain, bere begirada erreguzkoari begirada hotz eta erantzunik gabeko batekin erantzun nion.

“Beldur naiz pentsatuko duzula gupidagabea eta bihotzgabea naizela,” esan zuen hark. Sorbalda altxatu nuen. “Ez da nire kontua,” esan nuen.

“Agian egunen batean justizia egingo didazu. Ulertuko bazenu...”

“Ez dago arrazoirik Dr. Watson-ek ulertu behar duenik,” esan zuen Barkerrek azkar. “Berak esan duen bezala, ez da bere kontua.”

“Zehazki,” esan nuen, “eta, beraz, nire paseoa jarraitzeko baimena eskatzen dut.”

“Une bat, Dr. Watson,” oihukatu zuen emakumeak ahots erreguz. “Galdera bakar bat dago mundu osoan beste inork baino autoritate handiagoz erantzun dezakezuna, eta niretzat alde handia izan dezakeena. Holmes jauna eta poliziarekin duen harremana inork baino hobeto ezagutzen dituzu.

Demagun gai bat bere ezagutzara konfidentzialki iristen dela; derrigorrezkoa al da beti detektibeengana pasatzea?”

“Hori da,” esan zuen Barkerrek irrikaz. “Bere kabuz jarduten al da ala guztiz haiekin dago?” “Benetan ez dut uste halako puntu bat eztabaidatzeko eskubiderik dudarik.”

“Mesedez —eskatzen dizut, Dr. Watson! Ziurtatzen dizut laguntzen ariko zarela— asko lagunduko didazu puntu horretan gidatzen banauzu.”

Emakumearen ahotsean zintzotasun-hots hain argia zegoen, non une batez ahaztu baintuen haren arinkeria guztiak eta bere nahia betetzera mugitu nintzen.

“Mr. Holmes ikertzaile independentea da,” esan nuen. “Bere nagusi propioa da, eta bere iritziaren arabera jokatzeko du. Aldi berean, bereziki leiala da kasu berean lan egiten duten ofizialekin, eta ez lieke ezkutatu justizia lortzen lagunduko dien ezer. Hortik aurrera ezin dut ezer esan, eta Holmes jaunari berari galdetzea gomendatuko nuke informazio gehiago nahi baduzue.”

Hori esanda, kapela altxatu eta nire bidea jarraitu nuen, haiek oraindik hesi ezkutu haren atzean utzita. Atzera begiratu nuen haren muturretik biratu nuenean, eta ikusi nuen oraindik oso serio ari zirela hizketan, eta, niri begira zeudenez, argi zegoen gure elkarrizketa zela eztabaidaren gaia.

“Ez dut haien konfiantzarik nahi,” esan zuen Holmesek, nik gertatutakoa kontatu nionean. Arratsalde osoa Manor etxean eman zuen bere bi lankideekin kontsultan, eta bostak aldera itzuli zen, nik berarentzat prestatua nuen arratsaldeko tea handi baten gosez. “Ez konfiantzarik, Watson; oso arriskutsuak baitira atxiloketa bat konspirazio eta hilketagatik etortzen bada.”

“Uste duzu horretara iritsiko dela?”

Bere umore alaienean zegoen.

“Nire Watson maitea, laugarren arrautza hau amaitzen dudanean prest egongo naiz egoera osoa azaltzeko. Ez dut esaten guztiz ulertu dugunik —urrunetik ere ez—, baina falta den dumb-bell-a jarraitzen dugunean...”

“Dumb-bella!”

“Watson maitea, posible al da oraindik ez ohartu izana kasu hau falta den dumb-bell-aren inguruan dabilela? Lasai egon; ez dut uste Mac ikuskatzaileak edo bertako mediku bikainak bere garrantzi izugarria ulertu dutenik. Dumb-bell bakarra, Watson! Pentsa ezazu kirolari bat dumb-bell bakarrarekin! Aldebakarreko garapena, bizkarrezurreko kurbadura arriskua... izugarria da, Watson, izugarria!”

Ogitartekoa ahoan zuela eta begiak txinpartaka, nire nahasmen intelektuala ikusten ari zen. Bere gose onak arrakastaren seinale zirudien, gogoratzen baintuen garaiak non ez baitzuen janariari kasurik egiten, arazo baten aurrean bere adimenak borrokan jarraitzen zuen bitartean.

Azkenik pipa piztu zuen, eta ostatu zaharreko sutondoan eserita, bere kasuaz hitz egiten hasi zen, ozen pentsatzen ari balitz bezala, eta ez ondorio landu bat emanez bezala.

“Gezurra, Watson—gezur handi, nabarmen eta lotsagabe bat—hori da atean aurkitzen duguna! Horixe da gure abiapuntua. Barkerrek kontatutako istorio osoa gezurra da. Baina Barkerrek esandakoa Mrs. Douglas-ek berresten du. Beraz, bera ere gezurretan ari da. Biak konspirazio batean ari dira. Beraz, arazo argia dugu orain: zergatik ari dira gezurretan, eta zer egia ezkutatzen saiatzen ari dira hain gogor? Saia gaitezen, Watson, zu eta biok, gezurraren atzean sartzen eta egia berreraikitzen.

“Nola dakit gezurretan ari direla? Ezin delako egia izan istorio trakets bat delako. Pentsa! Haien arabera, hiltzaileak minutu bat baino gutxiago izan zuen eraztuna hartzeko, beste eraztun baten azpian zegoena, hatz hiletik, beste eraztuna ordezkatzeko —inoiz egingo ez lukeen gauza bat— eta bere biktimaren ondoan karta berezi hori jartzeko. Esaten dut hori ezinezkoa dela.

“Argudiatu dezakezu —baina zure iritzia errespetuegia dudanez, Watson, ez dudala

uste egingo duzunik— eraztuna hil aurretik kendu ziotela. Kandela denbora laburrean piztuta egoteak erakusten du ez zegoela elkarrizketa luze bat. Douglas, entzuten dugunaren arabera, gizon ausarta zen; ez al zen izango ezkontza-eraztuna horrela emango lukeen gizona, edo imajinatu al dezakegu batere emango lukeela? Ez, Watson, hiltzailea denbora batez egon zen bakarrik hildakoarekin, lanpara piztuta.”

“Horretaz ez dut inolako zalantzarik.”

“Baina tiroa izan omen zen heriotzaren kausa. Beraz, tiroa esaten zaiguna baino lehenago egin behar izan zen. Halako gauza batean, ordea, ezin da akatsik egon. Beraz, konspirazio deliberatu baten aurrean gaude, tiroaren soinua entzun zuten bi pertsonen aldetik —Barker gizonaren eta Douglas andrearen aldetik. Horri gehitzen badiot leiho-ertzeko odol-markak Barkerrek nahita jarritakoak direla poliziari pista faltsu bat emateko, onartuko duzu kasua iluntzen ari dela haren kontra.

“Orain galdetu behar diogu geure buruari zein ordutan gertatu zen benetan hilketa. Hamar eta erdi arte zerbitzariak etxean zehar zebiltzan; beraz, ez zen ordubete hori baino lehen izan. Hamaikak laurden gutxitan denak logeletara joanak ziren, Ames izan ezik, despentsan zegoena. Gaur arratsaldean zuek alde egin ondoren esperimentu batzuk egin ditut, eta ikusi dut MacDonald-ek ikerketan egin dezakeen zaratarik ez dela niregana iristen despentsan, ate guztiak itxita daudenean.

“Ondorioz, ordea, ez da berdina etxeko andrearen gelatik. Ez dago hain urrun korridorean behera, eta handik ahots bat lausoki entzun nezakeen, oso ozen altxatua zenean. Eskopeta-tiroaren soinua, nolabait, moteldu egiten da tiroa oso hurbiletik denean, eta hala izan zen kasu honetan. Ez zen oso ozena, eta hala ere gaueko isiltasunean erraz iritsi beharko zen Mrs. Allen-en gelara. Berak, esan duen bezala, zertxobait gorra da; baina hala ere bere testigantzan aipatu zuen ate baten kolpearen antzeko zerbait entzun zuela alarma eman baino ordu erdi lehenago. Alarma baino ordu erdi lehenago hamaikak laurden gutxi dira. Ez dut zalantzarik entzun zuena tiroaren soinua izan zela, eta hori izan zela hilketaren une erreala.

“Hori horrela bada, orain zehaztu behar dugu zer egiten aritu ziren Barker eta Mrs. Douglas —suponituz ez direla hiltzaileak— hamaikak laurden gutxitik, tiroaren soinuk behera ekarri zituen arte, hamaikak eta laurdenak arte, zerbitzariak deitu zituzten arte. Zer egiten ari ziren, eta zergatik ez zuten berehala alarma eman? Hori da gure aurrean dagoen galdera, eta erantzuten denean, gure arazoa konpontzera hurbilduko gara, zalantzarik gabe.”

“Nik neuk sinetsita nago,” esan nuen, “bi pertsona horien artean ulermen bat dagoela. Emaztearen jarrera hotza izan behar da, senarraren hilketa gertatu eta ordu gutxira barrez ikusteko gai bada.”

“Zehazki. Ez du emazte onaren itxurarik egiten, bere kontakizunean ere. Ez naiz

emakumeen zale sutsua, dakizunez, Watson, baina nire bizitzako esperientziak irakatsi dit emazte gutxi direla, senarra benetan maite badute, edozein gizonen hitzek senarraren gorpuaren ondotik urruntzea onartuko dutenak. Ezkonduko banintz, Watson, espero nuke nire emazteak halako sentimenduren bat izatea, nire gorpua gertu balego etxeko andre batek niregandik eramatea eragotziko liokeena. Oso gaizki antzeztua izan zen; izan ere, emakumeen ohiko negarrik ez izateak ere susmoak piztu behar lituzke ikertzaile hasiberriengan. Beste ezer ez bazegoen ere, gertaera honek bakarrik konspirazio baten ideia sortuko zidan.”

“Orduan, ziurtzat jotzen duzu Barker eta Mrs. Douglas hilketaren errudunak direla?”

“Zure galderen zuzentasun ia krudela da, Watson,” esan zuen Holmesek, pipa astinduz. “Bala bezala datoz niregana. Esaten baduzu Mrs. Douglas eta Barker hilketaren egia ezagutzen dutela eta ezkututzen ari direla, erantzun osoa emango dizut: ziur nago baietz. Baina zure proposamen gogorragoa ez da hain argia. Azter dezagun zailtasunak.

“Suponituko dugu bikote hau maitasun errudun batek lotuta dagoela, eta haien arteko oztopoa den gizona kentzea erabaki dutela. Suposizio handia da; izan ere, zerbitzarien eta beste batzuen ikerketek ez dute hori baieztatu. Aitzitik, Douglas senar-emazteak elkarri oso atxikiak zirela adierazten duten zantzuak daude.”

“Hori, ziur nago, ezin da egia izan,” esan nuen, lorategiko aurpegi irribarretsu eder hura gogoratuz.

“Bada, behintzat, halako inpresioa ematen zuten. Hala ere, suposatuko dugu bikote oso trebea direla, denak engainatzen dituztenak, eta senarra hiltzeko konspiratzen dutenak. Gizona, suposatuko dugu, arrisku baten pean bizi zen...”

“Horretarako haien hitza besterik ez dugu.”

Holmesek pentsakor begiratu zuen. “Ulertzen dut, Watson. Teoria bat marrazten ari zara non hasieratik esaten duten guztia gezurra den. Zure arabera, ez zegoen mehatxurik, ez elkarte sekreturik, ez ‘Arriskuaren Haran’ik, ez ‘Boss MacSomething’rik, ez ezer. Orokortze ausarta da hori. Azter dezagun zer dakar.

“Teoria hori asmatzen dute krimena azaltzeko. Ondoren, bizikleta bat uzten dute parkean kanpoko norbaiten seinale gisa. Leiho-ertzeko orbanak gauza bera adierazten du. Gorputzeko karta ere bai, etxean presta zitekeena. Hori guztia zure hipotesira egokitzen da, Watson. Baina badaude pieza deserosoak.

“Zergatik eskopeta moztu bat, eta gainera amerikarra? Nola ziur egon soinua ez zela inor ohartaraziko? Kasualitatea da Mrs. Allenek ez joatea atearen kolpeari jarraitzera. Zergatik arrisku horiek guztiak, Watson?”

“Ezin dut azaldu.”

“Eta, berriz, emakume batek eta bere maitaleak senarra hiltzeko konspiratzen badute, zergatik kendu haren ezkontza-eraztuna hain modu nabarmenean? Logikoa al da, Watson?”

“Ez.”

“Eta bizikleta bat kanpoan uztea? Detektibe txarrenak ere esango luke horrelako pista bat nabarmena dela.”

“Ez dut azalpenik ikusten.”

“Eta hala ere, Watson, ez da existitu behar gizakiaren adimenak azaldu ezin duen konbinaziorik. Ariketa mental gisa soilik, egia dela esan gabe, azalpen posible bat proposatuko dizut. Irudimena besterik ez da; baina zenbat aldiz ez da irudimena egia sortzaile izan?”

“Suponituko dugu sekretu errudun bat zegoela, Douglas gizonaren bizitzan sekretu lotsagarri bat. Horrek bere hilketa ekarri zuen, kanpoko norbaiten eskutik, mendekatzaile batengandik. Mendekatzaile horrek, oraindik guztiz ulertzen ez dudan arrazoiren batengatik, hildakoaren ezkontza-eraztuna hartu zuen. Agian mendekua lehen ezkontzara itzul zitekeen.

“Barker eta emaztea gelara iritsi zirenean, hiltzaileak esan zien atxilotzen saiatzeak eskandalu ikaragarria agertuko zuela. Horregatik utzi zioten ihes egiten. Horretarako zubia jaitsi eta berriro igo zuten, isilik. Hura oinez ihes egin zuen, eta bizikleta ezkutuan utzi zuen. Orain arte posible da, ezta?”

“Bai, posible da.”

“Gogoratu behar dugu zerbait oso berezia gertatu dela. Orain, jarraitzeko: bikoteak konturatzen dira egoera batean daudela non zaila izango den frogatzea ez dutela krimena egin. Azkar eta trakets erreakzionatzen dute. Barkerrek leiho-ertzean utzitako markak ihesaren azalpena emateko dira. Alarmak tiroaren ondoren eman zituzten, beranduegi.”

“Eta nola frogatuko duzu hori guztia?”

“Kanpoko norbait badago, aurkitu eta harrapatu daiteke. Hori izango litzateke frogarik onena. Bestela... zientziaren baliabideak ez dira amaitu. Uste dut gau bat bakarrik ikerketa-gelan lagungarri izango zaidala.”

“Gau bat bakarrik?”

“Joango naiz laster. Amesekin adostu dut, Barkerrekiko oso fidagarria ez dena. Gela

horretan eseriko naiz eta atmosferak inspiratzen nauen ikusiko dut. Genius loci-n sinesten dut. Irribarre egiten duzu, Watson? Bada, ikusiko dugu. Bide batez, zure aterki handia ekarri duzu, ezta?”

“Hemen dago.”

“Beno, hartuko dut, ahal badut.”

“Noski—baina zer arma kaxkarra! Arriskurik balego—”

“Ez da ezer larria, Watson maitea, bestela zure laguntza eskatuko nuke zalantzarik gabe. Baina aterkia eramango dut. Oraingoz gure lankideak zain gaude, Tunbridge Wellsetik itzultzeko; han daude une honetan bizikleta horren jabe posible baten bila.”

Iluntzea zen Inspector MacDonald eta White Mason beren espediziotik itzuli zirenerako, eta garaile itzuli ziren, gure ikerketan aurrerapen handia egin zutela jakinaraziz.

“Gizona, aitortu behar dut hasieran zalantzak nituela kanpoko norbaiten existentziari buruz,” esan zuen MacDonaldek, “baina hori guztia atzean geratu da orain. Bizikleta identifikatu dugu, eta gure gizonaren deskribapena ere badugu; beraz, aurrerapauso handia da gure bidean.”

“Amaieraren hasiera dirudi,” esan zuen Holmesek. “Zinez zoriontzen zaituztet biak bihotz-bihotzez.”

“Beno, nik abiapuntutzat hartu nuen Douglas jauna urduri zegoela Tunbridge Wellsetik zetorren egun hartatik. Han konturatu zen, beraz, nolabaiteko arriskua bazegoela. Argi zegoen, beraz, bizikletadun gizon bat etorri bazen, Tunbridge Wellsetik etorri zitekeela. Bizikleta gurekin eraman genuen eta hoteletan erakutsi genuen. Eagle Commercial hotelaren arduradunak berehala identifikatu zuen Hargrave izeneko gizon baten bizikleta zela; bi egun lehenago hartu zuen gela han. Bizikleta eta maleta txiki bat ziren bere ondasun bakarrak. Londresetik zetorrela erregistratu zuen bere burua, baina ez zuen helbiderik eman. Maleta Londreskoa zen, eta barruko gauzak britainiarrak; baina gizona, zalantzarik gabe, amerikarra zen.”

“Beno, beno,” esan zuen Holmesek alai, “benetako lan sendoa egin duzue nik nire lagunarekin teorietan aritu naizen bitartean! Praktikoa izatearen ikasgai bat da, Mac jauna.”

“Hori da, jauna Holmes,” esan zuen inspektoreak pozik.

“Baina hau guztia zure teorietara egokitu liteke,” esan nuen nik.

“Hori hala izan daiteke edo ez. Baina entzun dezagun amaiera, Mac jauna. Ez al zegoen gizon hori identifikatzeko ezer?”

“Hain gutxi non argi baitzegoen nahita saihestu zuela identifikazioa. Ez zegoen paperik ez gutunik, eta arropetan ez zen markarik. Eskualdeko bizikleta mapa bat zegoen bere logelako mahaian. Atzo goizean gosalduta ondoren irten zen bizikletaz, eta ez da berririk izan gure ikerketek arte.”

“Hori da ni nahasten nauena, Mr. Holmes,” esan zuen White Masonek. “Gizonak ez bazuen nahi bere atzetik polizia abiatzerik, pentsa zitekeen hotelera itzuli eta turista arrunt baten moduan geratuko zela. Horrela, ordea, badaki hotelak poliziari jakinaraziko diola eta desagertzea hilketarekin lotuko dela.”

“Hala pentsatuko luke batek. Hala ere, orain arte bere zuhurtzia justifikatuta dago, ez baita harrapatu. Baina bere deskribapena—zer dio horrek?”

MacDonaldek bere koaderno hartu zuen. “Hona hemen dutena. Ez diote arreta handirik jarri; hala ere, atezainak, idazkariak eta gelako neskameak bat datoz. Gizona 5 oin eta 9 hazbete ingurukoa zen, 50 urte ingurukoa, ile pixka bat urdindua, bibote grisaxka, sudur kurbatua eta aurpegi gogor eta mehatxagarria.”

“Beno, adierazpenari kenduta, Douglasen deskribapenaren antzekoa da,” esan zuen Holmesek. “Bera 50 urtetik gorakoa da, ile eta bibote urdindua, eta altuera bera. Beste ezer?”

“Traje gris astun bat zeraman, reefer jaka batekin, eta gaintetik beroki hori labur bat eta txano bigun bat.”

“Eta eskopeta?”

“Bi oin baino gutxiagokoa da. Maletan sar zitekeen. Beroki barruan erraz eraman zezakeen.”

“Eta nola lotzen duzu hori guztia kasu orokorrarekin?”

“Beno, Mr. Holmes,” esan zuen MacDonaldek, “gure gizona atzematen dugunean— eta ziur egon zaitezke bost minutu barru bere deskribapena kable bidez bidalia nuela— hobeto epaitu ahal izango dugu. Baina dagoen bezala ere, aurrerapen handia egin dugu. Badakigu Hargrave izeneko amerikarra Tunbridge Wellsera iritsi zela bi egun lehenago bizikleta eta maletarekin. Maletan eskopeta laburtua zegoen; beraz, delitu asmo argiarekin etorri zen. Atzo goizean bizikletaz abiatu zen hona, arma beroki barruan ezkutatuta. Ez dugu ikusi herrira sartzen, baina ez zuen nahitaz herritik igaro behar parkeko ateetara iristeko, eta txirrindulari asko daude errepidean. Litekeena da bizikleta lauroretan ezkutatu izana, eta gero etxeari begira egon izana Douglas jauna noiz aterako zain. Eskopeta arma bitxia da etxe barruan erabiltzeko; baina kanpoan erabiltzeko asmoa zuen, eta han oso eraginkorra da, ezinezkoa baita huts egitea, eta tiroen soinua inguru horretan normala baita.”

“Hori guztia oso argi dago,” esan zuen Holmesek.

“Beno, Douglas jauna ez zen agertu. Zer egin zuen orduan? Bizikleta utzi eta ilunabarrean etxera hurbildu zen. Zubia jaitsita aurkitu zuen eta inor ez zegoen inguruan. Aukera baliatu zuen, norbait aurkituz gero aitzakiaren bat emateko asmoz. Ez zuen inor aurkitu. Sartu zen lehen gelan ezkutatu

zen, gortinaren atzean. Hortik zubia igotzen ikusi zuen, eta ihes egiteko modu bakarra zingiran zela ulertu zuen. Hamaikak eta laurdenak arte itxaron zuen, Douglas jauna ohiko gaueko ibilaldian gelara sartu zen arte. Orduan hil zuen eta ihes egin zuen, aurrez adostu bezala. Bizikleta identifikatua izango zela bazekien; beraz, bertan utzi eta Londresera edo aurrez prestaturiko ezkutaleku batera joan zen. Zer iruditzen zaizu, Mr. Holmes?”

“Oso ona eta argia da, Mac jauna, orain arte behintzat. Hori da zure istorioaren zatia. Nire zatia da krimena ordu erdi lehenago gertatu zela; Mrs. Douglas eta Barker konspirazio batean ari direla zerbait ezkutatzeko; hiltzailearen ihesa lagundu zutela edo gutxienez gelara iritsi zirela ihes egin aurretik; eta leihoaren bidez ihes egin zuela erakusten duen froga faltsua sortu zutela, nahiz eta, seguruenik, zubia jaitsiz utzi zuten beraiek. Hori da nire lehen erdia.”

Bi detektibeek burua astindu zuten.

“Beno, Mr. Holmes, hau egia bada, misterio batetik bestera salto egiten dugu,” esan zuen Londresko inspektoreak.

“Eta modu batzuetan okerragoa,” gehitu zuen White Masonek. “Emakumeak ez du inoiz Ameriketara izan bere bizitzan. Nola izan dezake harremanik hilketa estaltzen duen amerikano batekin?”

“Zailtasunak onartzen ditut,” esan zuen Holmesek. “Gau honetan ikerketa txiki bat egingo dut bakarrik; agian lagungarria izango da.”

“Lagundu diezazukegu?”

“Ez, ez. Iluntasuna eta Watsonen aterkia—nahikoa dut. Ames leialak ere lagunduko dit, ziur. Nire galdera bakarra da: zergatik garatzen du gizon atletiko batek bere gorputza dumb-bell bakarra bezalako tresna ez-natural batekin?”

Gau hartan berandu itzuli zen Holmes bere ibilaldi bakartitik. Gela bikoitz batean lo egiten genuen ostatu txikian. Ni lo nengoen jada, baina sartu zenean esnatu nintzen.

“Beno, Holmes,” marmar egin nuen, “zerbait aurkitu duzu?”

Isilik egon zen nire ondoan, kandelarekin eskuan. Gero bere figura luzea niregana makurtu zen.

“Watson,” xuxurlatu zuen, “beldur al zinateke gela berean lo egiteari adimen gaixotasuna duen gizon batekin, burua galdu duen idiota batekin?”

“Ez inondik ere,” erantzun nuen harrituta.

“Zorionez,” esan zuen, eta ez zuen gau hartan beste hitzik esan.

VII. KAPITULUA - Irtenbidea

Hurrengo goizean, gosaldu ondoren, Inspector MacDonald eta White Mason polizia-guardia lokaleko sarjentuaren egongela txikian elkarrizketa estuan eserita aurkitu genituen. Haien aurrean mahai gainean gutun eta telegrama mordoa pilatuta zeuden, arretaz sailkatzen eta erregistratzen ari zirenak. Hiru alde batera utziak zituzten.

“Bizikletazko iheslari iheskorren arrastoan jarraitzen duzue oraindik?” galdetu zuen Holmesek alai. “Zer berri duzue gaizkileaz?”

MacDonaldek bere korrespondentzia-pilara begirada penagarria zuzendu zuen.

“Une honetan Leicester, Nottingham, Southampton, Derby, East Ham, Richmond eta beste hamalau lekutan ikusi dutela diote. Horietako hirutan—East Ham, Leicester eta Liverpoolen—kasua garbia da, eta atxilotua ere izan da. Badirudi herrialdea jantzi horidun iheslariz beteta dagoela.”

“Ene bada!” esan zuen Holmesek enpatiaz. “Orain, Mac jauna, eta zu, White Mason jauna, aholku serio bat eman nahi dizuet. Kasu honetan zuekin sartu nintzenean baldintza bat jarri nuen, ongi gogoratuko duzuenez: ez nizuela teoria erdi eginik aurkeztuko, baizik eta nire ideiak neure kabuz landuko nituela egiazkotasunaz ziur egon arte. Horregatik ez dizuet une honetan nire buruan dudan guztia esaten. Bestalde, joko zuzena egingo nuela esan nuen, eta ez dut uste bidezkoa denik zuen ahaleginak alferrik galtzea lan antzua eginez. Horregatik nago hemen gaur goizean zuei aholku emateko, eta nire aholku bakarra da hiru hitzetan laburbiltzen dena: utzi kasua.”

MacDonald eta White Masonek harrিতuta begiratu zioten beren lankide ospetsuari. “Kasua itxaropenik gabekoa dela uste duzu!” oihukatu zuen inspektoreak.

“Zuen kasua bai, itxaropenik gabekoa dela uste dut. Baina egia aurkitzea ez dut itxaropenik gabekotzat jotzen.”

“Baina txirrindulari hori. Ez da asmakizun bat. Bere deskribapena dugu, maleta, bizikleta. Gizona nonbait egon behar da. Zergatik ez dugu harrapatuko?”

“Bai, bai, zalantzarik gabe nonbait egongo da, eta harrapatuko dugu; baina ez nuke nahi East Ham edo Liverpoolen zuen energia alferrik galtzea. Ziur nago bide laburrago bat aurki dezakegula.”

“Zerbait ezkutatzen ari zara. Ez da bidezkoa, Holmes jauna.” Inspektorea haserretu zen.

“Badakizu nire lan egiteko modua, Mac jauna. Baina denbora laburrenean azalduko

dizuet. Xehetasun batzuk egiaztatu behar ditut modu jakin batean, oso erraz egin daitezkeenak, eta gero nire lana amaitutzat emango dut eta Londresera itzuliko naiz, nire ondorioak guztiz zuen esku utzita. Zuei zor dizuedanagatik ez dut bestela jokatu; nire esperientzian ez baitut gogoratzen kasu bitxiago eta interesgarriagorik.”

“Honek gainditu egiten nau, Holmes jauna. Tunbridge Wellsetik itzuli ginenean ados zeunden gure ondorioekin. Zer gertatu da ordutik zure iritzia erabat aldatzeko?”

“Beno, galdetzen didazunez, gaua Manor Etxean eman nuen, esan nizuen bezala.” “Eta zer gertatu zen?”

“Momentuz ezin dizuet erantzun zehatzik eman. Bide batez, etxe zaharraren azalpen labur baina argi eta interesgarri bat irakurri dut, herriko tabako-dendan penny baten truke eros daitekeena.”

Holmesek orduan liburuxka txiki bat atera zuen txalekoaren poltsikotik, Manor Etxearen grabatu zakar batez apaindua.

“Ikerketa batek askoz ere xarma handiagoa hartzen du, Mac jauna, norberak bere inguruko giro historikoarekin bat egiten duenean. Ez ezazu panzientzia galdu; halako azalpen labur batek ere iraganaren irudi bat sortzen du buruan. Adibide bat emango dizuet: ‘James I.aren erregealdiaren bosgarren urtean eraikia, eta askoz zaharragoa zen eraikin baten gainean kokatua, Birstone Manor Etxea Jacobeo garaiko etxe gotortu eta zingiradunaren adibiderik onenetakoa da...’”

“Burutik eginda zaude, Holmes jauna!”

“Lasai, Mac jauna! Zure haserrearen lehen seinalea da hori. Ez dut hitzez hitz irakurriko, hain gogaituta bazaude. Baina esango dizut 1644an parlamentuko koronel batek hartu zuela etxea, Gerra Zibilean Karlos erregea bertan ezkutatu zela egun batzuetan, eta azkenik bigarren Georgek bisitatu zuela; beraz, interes historiko handiko leku bat dela onartuko duzu.”

“Ez dut zalantzan jartzen, jauna Holmes; baina hori ez da gure kontua.”

“Ez al da? Ez al da? Ikuspegi zabalak, Mac jauna, gure lanaren oinarritzko elementuetako bat dira. Ideien elkarreragina eta ezagutzaren erabilera zeharkakoak askotan oso interesgarriak dira. Barkatu iruzkin hauek; ni, krimenaren zale hutsa izan arren, zuek baino zaharragoa eta esperientzia handiagokoa naizelako.”

“Hori lehenengoa naiz onartzen,” esan zuen detektibeak. “Zuk beti helburura iristen zara; baina buelta gehiegi emanez.”

“Beno, historiatic gaur egungo gertaeretara pasatuko naiz. Atzo gauean Manor Etxera

joan nintzen. Ez nuen Barker ez Mrs. Douglas ikusi; ez nuen beharrezkotzat jo haiek molestatzea. Baina pozik jakin nuen andrea ez zegoela depresioan eta afari ona hartu zuela. Nire bisita bereziki Ames jaun fidagarrira izan zen, eta harekin adeitasun truke bat izan nuen; horren ondoren, bakarrik denbora labur batez ikerketa-gelan egoteko baimena eman zidan.”

“Zer! Horrekin?” esan nuen harrিতuta.

“Ez, ez, dena ordenan dago orain. Baimen hori eman zenidaten, Mac jauna, esan zidatenez. Gela bere egoera normalean zegoen, eta han igaro nuen ordu laurden oso irakasgarria.”

“Zer egiten ari zinen?”

“Ez dut misteriorik egin nahi hain gauza sinple batekin: falta den pisuaren bila nenbilen. Beti izan da kasu honetan elementu garrantzitsua niretzat. Eta azkenean aurkitu nuen.”

“Non?”

“Hara, hor sartzen gara oraindik esploratu gabeko eremuan. Utzidazue pixka bat gehiago aurrera egiten, oso gutxi, eta orduan dakidan guztia partekatuko dizuet.”

“Bada, zure baldintzetan jarraitu beharko dugu,” esan zuen inspektoreak; “baina kasua uzteko esaten digunean—zergatik utzi behar dugu, Jainkoarren?”

“Arrazoi sinpleagatik, Mac jauna: oraindik ez duzue ikertzen ari zaretenaren ideia txikiena ere.” “Birlstone Manor Etxeko John Douglas jaunaren hilketa ikertzen ari gara.”

“Bai, bai. Baina ez galdu denbora bizikletako gizon misteriotsuaren atzetik. Ez dizue lagunduko.” “Orduan zer egitea proposatzen duzu?”

“Esango dizuet zehazki zer egin, nire aholkuak jarraitzen badituzue.”

“Beti aurkitu dizut zentzua zure planteamendu bitxien atzean. Zure esana egingo dut.” “Eta zu, White Mason jauna?”

Herriko detektibeak bi gizonen artean galduta begiratu zuen. “Inspektoreari balio badio, niri ere bai,” esan zuen azkenean.

“Bikain!” esan zuen Holmesek. “Orduan, gomendatzen dizuet herriko paseo atsegin bat egitea. Birlstone Ridge-tik Weald-era dauden ikuspegiak zoragarriak omen dira. Bazkaria nonbait hartu dezakezue; eta arratsaldean, nekatuta baina pozik...”

“Gizona, hau ez da jada txantxa bat!” oihukatu zuen MacDonaldek, haserre altxatuz.

“Beno, beno, pasa eguna nahi duzuen bezala,” esan zuen Holmesek, sorbaldan alaitasunez kolpe bat emanez. “Egin nahi duzuen eta joan nahi duzuen tokira, baina

ilunabarra baino lehen hemen egon zaitezte, hutsik gabe—hutsik gabe, Mac jauna.”

“Hori arrazoizkoagoa dirudi.”

“Aholku guztiak oso egokiak dira; baina ez dut inposatzen, nire beharra duzen unean hemen bazaudete. Baina orain, banandu aurretik, Barker jaunari gutun bat idatzi behar diozue.”

“Zer?”

“Nahi baduzue, diktatuko dizuet. Prest?”

“Jaun agurgarri hori:

“Pentsatu dut gure betebeharra dela zingira hustea, agian zerbait aurkitzeko asmoz—” “Ezinezkoa da,” esan zuen inspektoreak. “Informazioa jaso dut.”

“Lasai, lasai! Jaun maitea, mesedez egin nire esana.”

“Beno, jarraitu.”

“—gure ikerketari lotutako zerbait aurkitzeko asmoz. Antolaketak egin ditut, eta langileak bihar goizean goiz hasiko dira erreka desbideratzen—”

“Ezinezkoa da!”

“—erreka desbideratzen; beraz, gauzak aurretik azaltzea egokiena iruditu zait.”

“Orain sinatu eta bidali eskuz lauak aldera. Ordu horretan berriro elkartuko gara gela honetan. Ordura arte, bakoitzak nahi duena egin dezake; izan ere, ziur nago ikerketa hau une honetan eten puntu zehatz batera iritsi dela.”

Arratsaldea iluntzen ari zen berriro elkartu ginenean. Holmes oso serio zegoen, ni jakin-minez, eta detektibeak, berriz, nabarmen kritiko eta haserre.

“Beno, jaunok,” esan zuen nire lagunak serio, “orain eskatzen dizuet nirekin batera dena probara jartzea, eta ikusiko duzue ea nire behaketek justifikatzen dituzten ondorioak. Arratsalde hotza da, eta ez dakit zenbat iraungo duen gure espedizioak; beraz, beroki beroenak janzteko eskatzen dizuet. Garrantzitsuena ilundu aurretik gure lekuetan egotea da; beraz, baimenarekin, berehala hasiko gara.”

Manor Etxeko parkearen kanpoaldeko ertzetik joan ginen, hesian zulo bat zegoen lekuraino iritsi arte. Hortik barrura sartu ginen, eta iluntasuna pixkanaka jaisten zen bitartean Holmesen atzetik jarraitu genuen, ia ate nagusiaren eta zubi jasogarriaren aurrean dagoen

zuhaizti batera iritsi arte. Zubia ez zegoen jasota. Holmes laurelen atzean makurtu zen, eta guk ere gauza bera egin genuen.

“Beno, zer egingo dugu orain?” galdetu zuen MacDonaldek zakar samarrean. “Pazientziaz itxaron eta ahalik eta isilena izan,” erantzun zuen Holmesek.

“Zertarako gaude hemen? Egia esan, frankoago trata gaitzakezu.”

Holmesek barre egin zuen. “Watson-ek esaten du ni naizela benetako bizitzako dramaturgoa,” esan zuen. “Artistaren ukitu apur batek barruan gora egiten dit eta eszenaratze egoki baten beharra sentiarazten dit. Gure lana, Mac jauna, askoz aspergarriagoa eta zikinagoa izango litzateke gure emaitzak batzuetan antzezpen moduan aurkeztuko ez bagenu. Akusazio zuzena, sorbaldako kolpe gordina—zer egin horrekin? Baina inferentzia azkarra, tranpa sotila, etorkizunaren aurreikuspen adimentsua, teoria ausarten berrespen garailea—ez al dira gure lanaren harrotasuna eta justifikazioa? Une honetan egoeraren glamourrak eta ehizaren itxaropenak zirraratzen zaituzte. Non legoke zirrararik dena ordutegi baten moduan azaldu izan banu? Pazientzia apur bat besterik ez dizuet eskatzen, Mac jauna, eta dena argi geratuko da.”

“Beno, espero dut harrotasun eta justifikazio hori guzti hori hotzez hil aurretik etortzea,” esan zuen Londresko detektibeak resignazio komikoarekin.

Denok bat egin genuen desio horrekin; izan ere, zaintza luzea eta latza izan zen. Pixkanaka iluntasuna etxe zaharreko aurpegi ilunean hedatu zen. Zingiratik zetorren hezetasun hotz batek hezurretaraino hoztu gintuen, eta hortzak karraskatzen hasi zitzaizkigun. Atea gainetik lanpara bakarra zegoen, eta argi sendo bat hilketa gertatu zen ikerketako gelan. Gainerakoa ilun eta isil zegoen.

“Zenbat iraungo du honek?” galdetu zuen inspektoreak azkenean. “Eta zer da ikusten ari garena?”

“Ez dakit zenbat iraungo duen,” erantzun zuen Holmesek zorrotz samar. “Kriminalek beren mugimenduak tren-ordutegiak bezala planifikatuko balituzte, askoz erosoagoa izango litzateke guretzat. Eta zer ari garen ikusten... hori da, hain zuzen ere, ikusten ari garena.”

Hitz horiek esatean, ikerketa-gelako argi horia norbait pasatzean lausotu zen. Gu ezkututzen ginen laurelak leihoaren parean zeuden, ehun bat metro eskasera. Handik gutxira leihoa ireki zen karranka batekin, eta gizon baten buru eta sorbalda ilunak ikusi genituen, kanpora begira, iluntasunean erne. Minutu batzuez begira egon zen, ezkutuan dagoenaren segurtasuna ziurtatu nahiko balu bezala. Gero aurrera makurtu zen, eta isiltasun osoan uraren mugimendu leuna entzun genuen. Badirudi eskuan zerbait zuela, eta zingira nahasten ari zela.

Bat-batean, arrantzan ari den arrantzale batek bezala, zerbait handi eta borobil bat atera zuen uretatik, leihoaren argia estaliz.

“Orain!” oihukatu zuen Holmesek. “Orain!”

Gu guztiok oinetan jarri ginen, gorputz zurruneekin ia erorita, eta Holmes zubira lasterka abiatu zen, kanpaia bortizki jotzen. Beste aldean boltuen arrakala entzun zen, eta Ames harritua atean agertu zen. Holmesek alde batera bota zuen hitzik esan gabe, eta guk atzetik jarraituta, ikusten ari ginen gizonak okupatutako gelara sartu ginen.

Mahai gaineko lanpara olioakoa zen kanpotik ikusten genuen argia. Orain Cecil Barkerrek zuen eskuetan, guri begira sartzen ginenean. Bere aurpegi sendo, irmo eta bizar-gabea eta begi mehatxagarrietan argiak jo zuen.

“Zer demontre esan nahi du honek?” oihukatu zuen. “Zertan zabiltzate?”

Holmesek begirada azkar bat eman zuen inguruan, eta gero mahai azpian zegoen sokaz lotutako eta bustitako fardel batera salto egin zuen.

“Hau da bilatzen duguna, Barker jauna—zingiratik oraintxe bertan atera duzun fardela, dumb-bell batez pisatua.”

Barkerrek harrituta begiratu zion Holmesi. “Nola dakizu horren berri?” galdetu zuen. “Besterik gabe, nik bertan jarri nuelako.”

“Zuk jarri zenuen! Zuk!”

“Agian esan beharko nuke ‘berriro jarri nuela,’” esan zuen Holmesek. “Gogoratuko duzu, MacDonald inspektorea, dumb-bell baten falta nabaritu nuela. Zuri aipatu nizun; baina gainerako gertaeren presioarekin ez zenuen behar bezainbeste arreta jarri. Ura dagoenean eta pisu bat falta denean, ez da oso urruneko hipotesia zerbait uretan murgilduta egotea. Ideia probatzea besterik ez zen; beraz, Amesen laguntzaz, eta Watson doktorearen aterkiaren kakoarekin, atzo gauean fardel hau atera eta ikuskatu ahal izan nuen.”

“Baina garrantzitsuena zen nork jarri zuen bertan frogatzea. Hori lortu genuen biharko zingira husteko asmoa iragarrita, eta horrek eragin zuen ezkutatu zuenak gaua baliatzea bere gordeleketik kentzeko. Lau lekuko baino gehiago ditugu nork atera zuen ikusteko; beraz, Barker jauna, hitza zurea da orain.”

Sherlock Holmesek fardel bustia mahai gainean jarri eta lokarria askatu zuen. Barrutik dumb-bell bat atera zuen, bere bikotearen ondoan jaurtiz. Ondoren botak atera zituen: “amerikarrak, ikus dezakezue,” esan zuen behatzak seinalatuz. Gero labana luze eta hilgarria atera zuen. Azkenik arropa sorta bat zabaldu zuen: barruko arropa osoa, galtzerdiak, tweed traje grisa eta jantzi labur hori bat.

“Arropak arruntak dira,” ohartarazi zuen Holmesek, “salbu eta gabardina, zeinak xehetasun iradokitzailez beteta baitago.” Arretaz altxatu zuen argirantz. “Hemen, ikus dezakezunez, barruko poltsikoa forrura luzatua dago, moztutako eskopeta txikia sartzeko adina leku emanez. Jostunaren etiketak lepoan dio: ‘Neal, Outfitter, Vermissa, U.S.A.’ Arratsalde irakasgarri bat eman dut errektorearen liburutegian, eta nire ezagutza zabaldu dut jakinda Vermissa Estatu Batuetako ikatz- eta burdin-ibaien haran ezagunenetako baten buruan dagoen herri oparoa dela. Gogoratzen dut, Mr. Barker, zuk ikatz-distrituak Mr. Douglasen lehen emaztearekin lotu zenituela, eta ez litzateke gehiegizko inferentzia izango txartelaren gainean gorpuaren ondoan agertzen zen ‘V. V.’ hori Vermissa Valley izan zitekeela pentsatzea, edo haran horixe bera, hilketaren emisarioak bidaltzen dituen, izan daitekeela entzun dugun ‘Beldurraren Harana’. Hainbeste argi dago. Eta orain, Mr. Barker, badirudi zure azalpenaren bidean nagoela.”

Cecil Barkerren aurpegia ikustekoa zen detektibe handiaren azalpen horren bitartean. Haserrea, harridura, larritasuna eta zalantza txandaka igaro zitzaizkion aurpegitik. Azkenean ironia garrantz baten atzean babestu zen.

“Badakizu hainbeste gauza, Holmes jauna, agian hobe duzu guri gehiago esatea,” esan zuen mespretxuz.

“Ez dut zalantzarik askoz gehiago esan nezakeela, Barker jauna; baina zuregandik entzuteak egokiagoa izango litzateke.”

“Bai, hala uste duzu? Esan beharreko bakarra da hemen sekreturik badago ez dela nirea, eta ez naizela ni hori agerian uzteko gizona.”

“Lerro hori hartzen baduzu, Barker jauna,” esan zuen inspektoreak lasai, “ikuspegipean eduki beharko zaitugu agindua lortu arte eta atxilotu ahal izan arte.”

“Zuek nahi duzuen egin dezakezue, madarikatuta,” esan zuen Barkerek desafiatuz.

Prozedura, badirudi, amaierara iritsi zen haren aldetik; aurpegi harri hark argi erakusten baitzuen ez zela inolako indarkeriarik gai izango bere borondatearen kontra deklaratzera behartzeko. Hala ere,

blokeoa emakume baten ahotsak hautsi zuen. Mrs. Douglas ate erdi irekian entzuten egon zen, eta orain gelara sartu zen.

“Dagoeneko nahikoa egin duzu, Cecil,” esan zuen. “Etorkizunean zer gertatzen den alde batera utzita, nahikoa baino gehiago egin duzu.”

“Bai, nahikoa eta gehiago,” esan zuen Sherlock Holmesek serio. “Sinpatia osoa daukat, andrea, eta biziki gomendatuko nizuke gure jurisdikzioaren zentzuzkotasunean konfiantza pixka bat izatea eta poliziarri zure konfiantza osoa ematea. Baliteke nik neuk huts egin izana,

nire lagun Watson doktorearen bidez bidalitako zeinu bat ez jarraitzeagatik; baina ordu hartan sinesten nuen zu zuzenean krimenarekin lotuta zeundela. Orain badakit ez dela horrela. Hala ere, oraindik gauza asko daude argitu gabe, eta biziki gomendatzen dizut Mr. Douglas-i bere istorioa kontatzeko eskatzea.”

Mrs. Douglasek harridura-oihu bat egin zuen Holmesen hitzak entzutean. Detektibeek eta nik ere errepikatuko genuen, itzalpetik ateratzen ari zen gizon bat ikusi genuenean, gelako bazter ilunetik aurrera etorri zena. Mrs. Douglas biratu zen, eta une batean bere besoak haren inguruan bildu ziren. Barkerrek eskua estu hartu zion.

“Hobe da horrela, Jack,” errepikatu zuen emazteak; “ziur nago hobe dela.”

“Bai, benetan, Mr. Douglas,” esan zuen Sherlock Holmesek, “ziur nago hobe dela.”

Gizona han zegoen, argira ilunpetik irten berri denaren begirada nahasiarekin kliskaka. Aurpegi aipagarria zen: begi gris ausartak, bibote sendo eta motz grisaxka, kokots karratu eta irtena, eta aho umoretsu bat. Denak ondo begiratu gintuen, eta gero nire harridurarako niregana hurbildu eta paper sorta bat eman zidan.

“Zure berri izan dut,” esan zuen ahots batean, ez guztiz ingelesa ez guztiz amerikarra, baina leun eta atsegina. “Zu zara talde honen kronikaria. Beno, Watson doktorea, ez duzu inoiz halako istorio bat esku artean izan. Nire azken dolar guztiarekin apustu egingo nuke horren alde. Zure erara kontatu; baina hemen dituzu gertaerak, eta ez duzu publikoari huts egingo horiekin. Bi egun daramatzat giltzapean, eta egun-argitan—izan ahal nuen argi guztiarekin—hori guztia idazten eman dut. Zuretzat dira—zu eta zure publikoarentzat. Hona hemen ‘Beldurraren Haranaren’ istorioa.”

“Iragana da hori, Mr. Douglas,” esan zuen Sherlock Holmesek lasai. “Orain nahi duguna zure gaurko istorioa entzutea da.”

“Emango dizuet, jauna,” esan zuen Douglasek. “Ba al dut kea egiten hitz egiten dudan bitartean? Eskerrik asko, Holmes jauna. Zuk zeuk erretzen duzu, gogoratzen badut, eta ulertuko duzu zer den bi egunetan tabakoa poltsikoan edukitzea eta usainak traizionatuko zaituen beldurrez egotea.” Mantelaren kontra makurtu zen eta Holmesek emandako zigarroari tiraka hasi zitzaion. “Zure berri izan dut, Holmes jauna. Ez nuen inoiz pentsatu zu ezagutuko nuenik. Baina hau amaitu baino lehen,” nire paperetara begira keinu eginez, “esango duzu zerbait berria ekarri dizudala.”

MacDonald inspektorea etorri berria zenari begira harridura handienez zegoen. “Hau benetan gainditzen nau!” oihukatu zuen azkenean. “Bada Mr. John Douglas Birlstone Manorrekoa bazara, orduan noren heriotza ikertzen aritu gara bi egun hauetan, eta nondik atera zara orain? Lurretik atera balitz bezala agertu zara, kaxa-jauzi batetik bezala.”

“Ah, Mac jauna,” esan zuen Holmesek, hatzaz errieta eginez, “ez duzu irakurri Charles

erregea ezkutatzeari buruzko liburuxka hura. Garai hartan jendea ez zen ezkututzen ezkutaleku onik gabe, eta behin erabili den ezkutalekua berriz ere erabil daiteke. Sinetsita nengoen Mr. Douglas teiltatu honen azpian aurkituko genuela.”

“Eta zenbat denbora daramazu gu engainatzen, Holmes jauna?” esan zuen inspektoreak haserre. “Zenbat denbora utzi diguzu zentzugabeko bilaketa batean gure burua alferrik galtzen, zuk bazenekien bitartean?”

“Ez une bakar bat ere, nire Mac maitea,” esan zuen Holmesek. “Atzo gauean soilik osatu nituen kasuari buruzko nire iritziak. Gaur arratsaldera arte ezin zirenez frogatu, zu eta zure lankidea egun bateko oporraldia hartzera gonbidatu zintuztedan. Zer gehiago egin nezakeen? Zingiran jantzi multzoa aurkitu nuenean, berehala argi geratu zitzaidan aurkitutako gorpua ezin zela John Douglas jaunarena izan, Tunbridge Wellseko txirrindulariarena baizik. Ez zegoen beste ondoriorik. Hortaz, John Douglas bera non zegoen zehaztu behar nuen, eta probabilitatearen arabera, bere emaztearen eta lagunaren laguntzaz, iheslari batentzako egokitutako etxe honetan ezkutatuta zegoen, eta une lasaiagoen zain, bere azken ihesaldia egiteko prest.”

“Ongi asmatu duzu,” esan zuen Douglasen ahotsak oniritziz. “Zure lege britainiarra saihestu nahi nuen; ez bainuen argi nola neukan nire egoera haren pean, eta gainera nire arrastotik betiko kanpo uzteko aukera ikusi nuen. Baina kontuan izan, hasieratik amaierara ez dut lotsatzeko ezer egin, eta ez nuke berriro egingo ez nukeen ezer; baina hori zeuek epaituko duzue nire istorioa entzuten duzuenean. Ez nazazu ohartarazi, inspektore: egiari tinko eutsiko diot.

“Ez naiz hasieratik hasiko. Hori guztia han dago,” adierazi zuen nire paper-sortari, “eta istorio bitxia aurkituko duzue. Guztia honetara dator: badaudela gizon batzuk ni gorrotatzeko arrazoi sendoak dituztenak eta azken zentimoa emango luketenak ni harrapatuta nagoela jakiteko. Ni eta haiek bizirik gauden bitartean, ez dago niretzat segurtasunik mundu honetan. Chicagotik Kaliforniara jarraitu ninduten, gero Amerikatik kanpora bota ninduten; baina ezkondu eta leku lasai honetan finkatu nintzenean, nire azken urteak bakean igaroko nituela uste nuen.

“Ez nion inoiz nire emazteari gauzak nola zeuden azaldu. Zergatik eraman behar nuen horretan? Ez luke sekula lasaitasunik izango; beti egongo litzateke kezka batean murgilduta. Uste dut zerbait bazekiela, hemen edo han hitz bat bota izan nezakeelako; baina atzoko egunera arte, jaun hauek bera ikusi ondoren, ez zekien ezer zehatzik. Denek zekitena esan zizuen, eta Barkerrek ere bai; gau hartan ez baitzegoen ia denborarik azalpenetarako. Orain dena daki, eta hobe nuen lehenago esatea. Baina gai zaila zen, maitea,” haren eskua hartu zuen une batez, “eta nire ahal guztia egin nuen.

“Beno, jaunak, gertakari hauen aurreko egunean Tunbridge Wellsera joana nintzen,

eta kalean gizon baten begirada harrapatu nuen. Begirada hutsa izan zen; baina halako gauzetarako begi azkarra dut, eta ez nuen zalantzarik nor zen. Nire etsairik okerreza zen—urte guzti hauetan karibua gose den otso baten moduan jarraitu nauena. Badakit arazoak zetoze, eta etxera itzuli eta prestatu nintzen. Nire kabuz ondo aterako nintzela uste nuen; nire zorteak Estatu Batuetan ia esaera bat zen '76 inguruan. Ez nuen inoiz zalantzarik izan oraindik nire alde egongo zela.

“Hurrengo egun osoan erne egon nintzen, eta ez nintzen parkera atera. Hobe horrela; bestela, eskopeta horrekin lehen tiroa eman aurretik ni harrapatuko ninduen. Zubia igo ondoren—arratsaldetan zubia altxatuta egoteak lasaitzen ninduen—guztia burutik kendu nuen. Ez nuen imajinatu etxera sartu eta nire zain egongo zenik. Baina nire ohituraren arabera soineko-alkandoran egin nuen itzulia, eta

ikerketara sartu nintzenean berehala arriskua sumatu nuen. Gizon batek halako bizipenak izan dituzte—eta nik gehienek baino gehiago—badirudi seigarren zentzu moduko bat dagoela. Seinalea argi ikusi nuen, nahiz eta ez jakin zergatik. Hurrengo unean oinetako bat ikusi nuen gortinarekin azpian, eta orduan dena argi geratu zitzaidan.

“Eskuan nuen kandela bakarra zen; baina ate zabaletik sartutako aretoko lanparak argi ona ematen zuen. Kandela utzi eta tximiniako mailu baten bila jo nuen. Une berean, hark niri salto egin zidan. Labana baten distira ikusi nuen, eta mailuarekin jo nuen. Nonbait jo nuen; labana lurrera erori zen.

Mahaia inguruan saihestu zuen, angira baten antzera, eta berehala pistolara jo zuen. Entzun nuen prest jartzen; baina nik heldu nuen tiro egin aurretik. Barrikatik eutsi genion biok, eta borrokan aritu ginen minutu batez edo gehiagoz. Hiltzekoa zen eutsi galtzen zuenarentzat.

“Ez zuen eutsi galdu; baina une batez barrikak beherantz okertu zituen. Agian nik tiratu nuen gatilloa, edo biok batera mugituz askatu zen. Edonola ere, bi kargak aurpegian jo zizkion, eta han gelditu nintzen, Ted Baldwin-en hondarrak begiratzen. Aurretik herrian ezagutu nuen, eta berriz ere ni erasotzera etorri zenean; baina amaieran ikusi nuenean, bere ama ere ez zen izango hura ezagutzeko gai. Halako lan gogorra ohituta nago; baina ikusteak gaixotu egin ninduen.

“Mahaiko aldean nengoen zintzilik Barker lasterka etorri zenean. Nire emaztea zetoze entzun nuen, eta atetik irten eta geldiarazi nuen. Ez zen emakume batentzat ikuspegi egokia. Laster etorriko nintzela agindu nion. Barkerri gauza pare bat esan nizkion—berehala ulertu zuen dena—eta gainerakoekin zain geratu ginen. Baina ez zen inor agertu. Orduan ulertu genuen ezin zutela ezer entzun, eta gertatutako guztia gure artean bakarrik zegoela jakinda geratu zela.

“Orduan etorri zitzaidan ideia. Distiratsu jo ninduen. Gizonaren mahuka goa zen eta logiaren marka erreba zuen besoan. Hona hemen!”

Douglas bezala ezagutu genuen gizonak bere berokia eta eskumuturra altxatu zituen, gorputz marroi bat zirkulu baten barruan erakutsiz, hildakoarenaren berdina.

“Hori ikusita hasi nintzen guztia. Dena argi ikusi nuen bat-batean. Bere altuera, ilea eta gorputza nirearen antzekoak ziren. Inork ez zuen aurpegia ziurtasunez ezagutuko, gizajoa! Arropa hau ekarri nuen behera, eta ordu laurdenean Barker eta biok nire bata jarri genion eta hilda aurkitu zen bezala utzi genuen. Bere gauza guztiak bildu genituen, eta aurkitu nuen pisu bakarrarekin lotu eta leihotik kanpora bota nituen. Nire gorputzean jarri behar zuen karta bere ondoan zegoen.

“Nire eraztunak hatzean jarri nituen; baina ezkontza-eraztuna zenean,” bere esku sendoa erakutsi zuen, “hemen ikusten duzue muga. Ez dut inoiz kendu ezkondu nintzen egunetik, eta lima batekin ere ezingo litzateke kendu. Ez dakit utzi nahi izango nukeen ere; baina nahi izan banu ere ezinezkoa zen. Beraz, xehetasun hori bere horretan utzi behar izan genuen. Bestalde, igeltsu zati bat jarri nuen orain daramadana bezalako lekuan. Hemen huts egin zenuen, Holmes jauna; kendu izan bazenu ez zenukeen zauririk aurkituko.

“Hori zen egoera. Denbora batez ezkutuan egon, eta gero nire ‘alargunarekin’ elkartu ahal izango nintzen tokira ihes egin, eta azkenean bakean bizitzeko aukera izango genuen. Deabru hauek ez zidaten bakea emango bizirik nengoen bitartean; baina egunkarietan Baldwin-ek bere etsaia harrapatu zuela ikusita, nire arazo guztiak amaituko ziren. Denbora gutxi nuen guztia Barker eta nire emazteari azaltzeko; baina nahikoa ulertu zuten laguntzeko. Leku ezkutu hau ondo ezagutzen nuen, Amesek ere

bai; baina ez zitzaion burutik pasa lotura egitea. Hemen ezkutatu nintzen, eta Barkerrek egin behar zuen gainerakoa.

“Zuek imajina dezakezue zer egin zuen. Leihoa ireki eta arrasto faltsua utzi zuen ihesaren azalpena emateko. Zubia altxatuta zegoenez, ez zegoen beste modurik. Gero, dena prest zegoenean, kanpaia jo zuen ahalik eta indar handienaz. Gainerakoa badakizue. Eta orain, jaunak, nahi duzuen egin dezakezue; baina egia osoa esan dizuet, Jainkoak lagun nazala! Orain galdetzen dizuedana da: nola nago Ingalaterrako legearen aurrean?”

Isiltasuna nagusitu zen, Sherlock Holmesek hautsi zuen arte.

“Ingalaterrako legea, oro har, justua da. Hori baino okerragorik ez duzu jasoko, Mr. Douglas. Baina galdetu behar dizut: nola jakin zuen gizon honek hemen bizi zinela, edo zure etxean sartzen, edo non ezkutatu?”

“Ez dakit ezer horretaz.”

Holmesen aurpegia zurbil eta serio zegoen. “Istoria ez da oraindik amaitu, beldur naiz,” esan zuen. “Ingalaterrako legea baino arrisku handiagoak izan ditzakezu, baita Amerikatik datozen etsaiak baino ere. Arazoa ikusten dut zure aurrean, Mr. Douglas. Nire

aholkua hartuko duzu eta erne jarraituko duzu.”

Eta orain, irakurle pazienteok, utz nazazue Birlstoneko Sussex-eko Manor House-etik urrundu eta, baita gure bidaia hunkigarria gertatu zen urte hartatik ere, atzera egiteko gonbita egiten. Hogeitaz inguru atzera egingo dugu denboran, eta milaka milia mendebaldera espazioan, istorio berezi eta ikaragarri bat azaltzeko—hain berezia eta hain ikaragarria, ezen zaila izango baitzaizue sinestea kontaktzen dizuedan bezala gertatu zela.

Ez pentsa istorio bat beste baten erdian sartzen dudarik. Aurrera irakurrita ikusiko duzue ez dela horrela. Eta urruneko gertakari horiek azaldu ondoren eta iraganeko misterio hau konpondu ondoren, berriz elkartuko gara Baker Streeteko gela haietan, non hau ere, beste hainbeste gertakari harrigarriekin batera, amaituko den.